

统一书号: 11068 · 1098

定 价: 15元

塔尔寺

ཀུན་གྲུབ་པའི་ཀུན་པོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་

封面题签：

藏文： 班禅额尔德尼·却吉坚赞

汉文： 赵朴初

བརྒྱན་དེབ་ཀྱི་ཕོད་ཡིག་ཁ་བྱང་གིས་གནང་མཁན་

පළමුවැන්න ၁၄. ၁၅. ၁၆. ၁၇. ၁၈. ၁၉. ၂၀. ၂၁. ၂၂. ၂၃. ၂၄. ၂၅. ၂၆. ၂၇. ၂၈. ၂၉. ၃၀. ၃၁. ၃၂. ၃၃. ၃၄. ၃၅. ၃၆. ၃၇. ၃၈. ၃၉. ၄၀. ၄၁. ၄၂. ၄၃. ၄၄. ၄၅. ၄၆. ၄၇. ၄၈. ၄၉. ၅၀. ၅၁. ၅၂. ၅၃. ၅၄. ၅၅. ၅၆. ၅၇. ၅၈. ၅၉. ၆၀. ၆၁. ၆၂. ၆၃. ၆၄. ၆၅. ၆၆. ၆၇. ၆၈. ၆၉. ၇၀. ၇၁. ၇၂. ၇၃. ၇၄. ၇၅. ၇၆. ၇၇. ၇၈. ၇၉. ၈၀. ၈၁. ၈၂. ၈၃. ၈၄. ၈၅. ၈၆. ၈၇. ၈၈. ၈၉. ၉၀. ၉၁. ၉၂. ၉၃. ၉၄. ၉၅. ၉၆. ၉၇. ၉၈. ၉၉. ၁၀၀.

ཕྱི་ལོ་ལྔ་པ་ལྟར་བྱིས་གནད་མཁན། ལྷོ་ཕྱོད་ལྟེ།

塔 尔 寺

22/12/1914

班禅额尔德尼·却吉坚赞

Thrangu Rinpoche

四百餘年塔爾寺胎藏銀塔耀
 金頂學府堪齊那爛陀格魯博
 宗光雪嶺煙像林冠大千潤源
 無盡現莊嚴地靈人傑開新紀
 特見雄飛大乘天

塔爾寺頌

一九八二年春

趙朴初

中国佛教协会会长赵朴初为本画册题写的七言律诗《塔尔寺颂》

四〇四餘年塔爾寺胎藏銀塔耀
 金頂學府堪齊那爛陀格魯博
 宗光雪嶺煙像林冠大千潤源
 無盡現莊嚴地靈人傑開新紀
 特見雄飛大乘天

ཀྱང་གོ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་མཐུན་ཆོགས་ཀྱི་ཆོགས་གཙོ་གྲོ་ཕུའུ་ཕུའུ་ཡིས་བརྟན་དེབ་ལ་ཆེད་མངག་
བཅུ་མས་གནང་བའི་ཆོག་བར་བདུན་མའི་རྟན་ངག་《སྐུ་འབྱམ་ལ་བརྟན་པ》。

ཨ་ཡི་ཉག་མ་བཞི་བརྒྱའི་སྟོན་རྩལ་ན།
རྟག་འདྲུང་ཅི་འཕྲུལ་གཞིར་ཅན་འཕྲུངས།

སྐུ་འབྱམ་ཞེས་བྱའི་ཆོས་ལྟེ་འདི་ཉིད་བཟུང་།
དུལ་གདུང་ཆེན་མའི་རྒྱ་མིབས་འདྲ་སྒྲིང་བཟ།

འཆད་ཉན་སྟོན་གྱི་དཔལ་ལྡན་གདན་ས་ཆེ།
ལྷ་མེར་ཙོད་པན་འཆང་བའི་རིང་ལུགས་མཆོག་

འཕགས་ཕྱལ་ནུབ་དང་ཡང་དག་མཆུངས།
གངས་རིས་བསྐྱར་བའི་ཞིང་ཁམས་ཀྱན་དུ་བྱུང།

རིན་ཐང་གཞལ་དཀའི་གཙུག་ལག་བྲང་བ་རྣམས།
ཐུབ་པའི་བཞེད་གཞུང་ཤི་མ་མེད་པ་ཡིས།

ས་རྟེང་འཇིག་རྟེན་འདི་ན་འབྲན་སྐྱེ་བཤ།
ཡོངས་སུ་བརྟམས་འདི་ནང་བརྟན་ཡོངས་ཀྱི་རྒྱན།

འཇམ་མགོན་ལྷ་མའི་ལྷ་མེད་མཇད་པ་ཡིས།
གཟིགས་དང་ཐེག་པ་ཆེན་པོའི་གཞུང་ལུགས་ཀྱན།

སྟོན་མེད་ལྷ་མེར་བརྟན་པའི་སྟོལ་འབྱེད་མཇད།
སྐར་ལས་དར་ཞིང་རྒྱས་འདི་ཞེ་མ་མཆར།

སྐུ་འབྱམ་ལ་བརྟན་པ།
1982 མའི་དབྱིད་ཀར།

གྲོ་ཕུའུ་ཕུའུ་ཡིས།

目 录

班禅额尔德尼·却吉坚赞副委员长书名题签

塔尔寺颂	中国佛教协会会长 赵朴初
塔尔寺 (汉文)	李志武 1
塔尔寺 (藏文)	7

图版

大金瓦殿和塔尔寺全景	(图版1—2)
汉藏结合的建筑艺术	(图版3—11)
大方丈室的内部装饰	(图版12—15)
朝山进香	(图版16—19)
整齐美观的如意宝塔	(图版20—32)
班禅额尔德尼·却吉坚赞在寺中	(图版33—34)
小金瓦殿	(图版35—43)
花寺	(图版44—48)
砖雕	(图版49—53)
大经堂	(图版54—58)
壁画	(图版59—72)
大经堂里的陈设	(图版73—79)
堆绣	(图版80—94)
大经堂屋顶的鎏金法器	(图版95—101)
大金瓦殿	(图版102—123)
九间殿	(图版124—135)
九间殿前廊的辩经活动	(图版136—139)
酥油花	(图版140—165)
赛多活佛的宝藏	(图版166—172)
塔尔寺保存的文物	(图版173—183)
藏族医药	(图版184—192)
印经院	(图版193—197)

附录

塔尔寺的寺院组织和宗教活动 (汉文)	马育祥等执笔 1
塔尔寺的寺院组织和宗教活动 (藏文)	7

后记	19
----------	----

THRANGU RINPOCHE

དཀར་ཆག

པར་ཆེན་ཨར་ཏི་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཀླུ་མཆན་མཆོག་ནས་བརྟན་དེབ་ཀྱི་ཁ་བྱང་དུ་གནང་བའི་ཕྱག་ཁྲིམ་ཕྱག་.....

བརྟན་མ།

སྐུ་འབྱམ་ལ་བརྟན་པ།

ཀྱང་གོ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་མཐུན་ཆོག་ཀྱི་ཆོག་ས་

གཙོ།

གཞི་ལྷན་ལྷན་ལེས།

སྐུ་འབྱམ་བུམས་པ་གྲིང་།

ལི་ཀྱི་ལྷན་ལེས།

དཔེ་རིས་པར་གཞི།

གསེར་རྩྭ་ཆེན་མོ་དང་སྐུ་འབྱམ་བུམས་པ་གྲིང་གི་ཕྱལ་ཁྲིམ་ཉིལ་པ།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 1—2)

རྒྱ་པོ་དཔེ་ལྷན་ལྷན་གྱི་པོ་སྐུ་རྩྭ་ཆེན་མོ།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 3—11)

མེ་ཤར་ནང་གི་རྟེན་ཆས། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 12—15)

གནས་མཇལ་ལྷ་བར་འགྲོ་བ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 16—19)

གྲལ་བརྟན་འགྲིག་ལ་བརྟན་པའི་བདེ་གསེགས་མཆོད་རྟེན།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 20—32)

པར་ཆེན་ཨར་ཏི་ནི་ཆོས་ཀྱི་ཀླུ་མཆན་མཆོག་དགོན་པའི་ནང་བཞུགས་པ།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 33—34)

གསེར་རྩྭ་ཆུང་ངུ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 35—43)

ཞབས་རྟེན་ལྷ་ཁང་། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 44—48)

ས་ལག་བརྟན་མ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 49—53)

ཆོག་མཆོད་འདུ་ཁང་། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 54—58)

ཞབས་རིས། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 59—72)

ཆོག་མཆོད་འདུ་ཁང་ནང་གི་རྟེན་ཆས། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 73—79)

འཆོམ་དུབ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 80—94)

ཆོག་མཆོད་འདུ་ཁང་གི་གསེར་ཟངས་ལས་བྱུང་བའི་ཆོས་ཆས།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 95—101)

གསེར་རྩྭ་ཆེན་མོ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 102—123)

འཇམ་དབྱངས་ཀྱན་གཟིགས། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 124—135)

འཇམ་དབྱངས་ཀྱན་གཟིགས་མདུན་རོལ་གྱི་བར་འབྲམ་དུ་ཚན་ཉིད་ཚད་ཚུལ།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 136—139)

མར་བྱན། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 140—165)

གཤེར་ཉིག་ལྷུང་ལྷུང་ཉིན་ཆས། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 166—172)

རྒྱ་འབྲམ་བྱམས་པ་ཁྲིད་དུ་ཚད་པའི་རིག་གནས་དར་མ་རྒྱས།

(དཔེ་རིས་པར་གཞི 173—183)

ཚད་རིགས་གྱི་གས་བ་རིག་པ། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 184—192)

དཔར་ཁང་། (དཔེ་རིས་པར་གཞི 193—197)

ཞར་བྱང་།

རྒྱ་འབྲམ་བྱམས་པ་ཁྲིད་གྱི་གདན་པའི་རྒྱུག་གཞི་དང་ཚས་ལྷགས་བྱེད་སྒྲ།

མ་ཕྱད་ཞར་སྒྲགས་གྱིས།

མཆུག་བྱང་།

塔 尔 寺

李志武

塔尔寺于明嘉靖三十九年（1560年）开始修建，到万历五年（1577年）落成，前后达十七年之久。寺院建成以后，在明、清两代曾陆续增修扩建，成为由众多的殿宇、经堂、佛塔、僧舍等组成的一处汉藏民族形式巧妙结合的建筑群，为我国藏传佛教格鲁派（黄教）的六大丛林之一，是我国著名的佛教胜地。

塔尔寺建造在东西两边山坡上，依山傍壑，远远望去犹如两幢多层建筑的大楼。整座寺院布局严谨，建筑巍峨，殿堂辉煌，宝塔林立，古木参天，景色幽静壮丽，集中体现了我国青藏地区佛教建筑的风格和特色。塔尔寺占地六百余亩。在它的全盛时期，寺僧多达三千六百人，大小殿堂五十二座，经堂、僧舍九千三百余间，其规模之大，不难想见。

塔尔寺在建筑、雕塑、绘画和堆绣等艺术方面所达到的突出的成就，充分显示了我国藏族人民的聪明才智以及藏、汉人民之间源远流长的亲密关系和兄弟情谊。

塔尔寺的主要建筑由大金瓦寺、大经堂、九间殿、小金瓦寺、大厨房、花寺、过门塔、菩提塔、如意宝塔和太平塔等组成。

大金瓦寺，又称大金瓦殿，藏语称“赛东”，意即金瓦，面积近四百五十平方米。大金瓦殿面北背岭，位于全寺中心，是塔尔寺的主殿。该殿采用汉式宫殿建筑，三层歇山式屋顶。相传宗喀巴出生时，其母将他的胎衣埋在大金瓦寺正中即现在的大银塔底下，后来这里长出了一棵菩提树（藏语称旃檀树），长有十万片叶子，每片叶子现出狮子吼佛像一尊。这时宗喀巴在拉萨致志宗教事业，年久不返，母亲想念儿子，托人带信给他，将菩提树的事告诉了他，并附了一绺白发。但宗喀巴始终没有回来，只带回一封

北
↑

1.	如意宝塔	འདི་ལ་ཞེས་པ་མཆོད་ཀྱིན།
2.	小金瓦寺	གཞེས་པའི་ཆུང་པོ།
3.	太平塔	ཕྱི་འདི་མཆོད་ཀྱིན།
4.	花寺	ཞེས་པའི་ཆུང་པོ།
5.	大方丈室	མཆོད་ཀྱིན།
6.	曼巴经堂	མཆོད་ཀྱིན་ཆུང་པོ།
7.	大厨房	ཆུང་པོ་ཆེན་པོ་ཆུང་པོ།
8.	大经堂	ཆུང་པོ་ཆེན་པོ་ཆུང་པོ།
9.	弥勒佛堂	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།
10.	宗喀巴佛堂	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།
11.	大金瓦寺	གཞེས་པའི་ཆུང་པོ།
12.	九间殿	འཇམ་དཔལ་ལྷན་པའི་ཆུང་པོ།
13.	祈祷殿	གཞེས་པའི་ཆུང་པོ།
14.	丁科经堂	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།
15.	居巴经堂	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།
16.	菩提塔	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།
17.	过门塔	ཆུང་པོ་ཆུང་པོ་ཆུང་པོ།

塔尔寺平面示意图

ཨ་འབྲུམ་བྱམས་པ་མིང་གི་རིས་རིམ།

信，并捎来一幅自画像和一座狮子吼佛像。其母本着爱子之心，在这里建造一座小塔，后人又在小塔的基础上修造了高十一米的大银塔。这座大银塔也就成了塔尔寺名称的由来。到了明嘉靖三十九年（1560年），信徒仁庆宗哲坚参在塔前修建了一座小寺，原名“古本嘉巴林”，亦称“古本”，这就是大金瓦寺的前身。后来屡次扩建，清康熙五十年（1711年），青海蒙古王公额尔德尼布施黄金一千三百两、白银一万两，将屋顶改为鎏金铜瓦。清乾隆五年（1740年），藏王颇罗鼐布施巨款在檐口安装了鎏金云头、滴水 and 莲瓣，正脊安装宝塔和一对火焰掌，四角安装金制套兽和铜铃等饰品。殿内塔前陈设金灯、银灯、铜灯、象牙、古瓶等饰品和法器。莲台上有塑、铸的佛像，墙壁、天花板上绘有佛教故事，生动活泼，维妙维肖。殿内正中上方悬挂着清高宗弘历所赐的“梵教法幢”匾额一方。殿内珍藏着藏、蒙文经书数百卷，其中有珍贵的大藏经一部。

大金瓦寺两侧各有弥勒殿一座，右殿（上贤康），系明代万历五年（1577年）所建；左殿（下贤康），系明代万历二十二年（1594年）所建。“下贤康”前有“官康”一座，是宗喀巴佛殿。殿正中设高数米的宗喀巴鎏金铜质坐像，两旁有一组形状怪异的泥质塑像，后面是以威德金刚为代表的的一组金刚力士，造型怪异、奇特，这就是所谓“欢喜佛”。

大经堂藏语称“从灵多活”，是塔尔寺宗教组织的最高权力机构。藏式平顶建筑，面积一千九百八十一平方米，面宽十三间，进深十一间。大经堂建于明万历三十四年（1606年），后经多次扩建与重建。原为三十六根柱子的小经堂，改建成八十根柱子的中型经堂，最后扩建为一百六十八根柱子（其中六十根砌在四壁墙内）的大经堂。1913年遭火焚毁，1917年重建。大经堂内矗立的一百零八根大柱子的上部，都雕有优美的图案，外裹各式彩色毛毯，并缀以色彩绚丽的丝质刺绣飘带、幢、幡等。经堂内悬挂用各种绸缎剪堆（堆绣）的多种佛像、佛教故事图和宗教生活图，并悬挂各种壁画，做工精细，生动别致，达到了高度的艺术水平。经堂的正中，有两座宽大的黄色宝座，是供达赖、班禅大师来寺讲经时使用的，但寺中法台、高僧需要时亦可使用。黄色宝座旁边有千手千眼观音等佛像。经堂内设有数量众多的毡垫，可供几千喇嘛诵经打坐之用。数以百计的经卷存放在四壁的经架上；上千尊小巧精致的鎏金铜佛像置于四壁的神龛中，被称为“千佛龛”。经堂二楼系四合院建筑。经堂的屋顶装有各式宏大的鎏金经幢、宝塔、法轮、宝伞、倒钟、剃式宝瓶和金鹿等饰品，把大经堂装点得金碧辉煌，光彩夺目，与大金瓦寺交相辉映。

大经堂下设四个学院（即“扎仓”）。这四个学院的名称是：一，“参尼扎仓”，是研习显宗教义的，成立于明万历四十年（1612年），创办时间最早，规模最大；二，“居巴扎仓”，清顺治六年（1649年）创建，是研习密宗教义的；三，“丁科扎仓”，

清嘉庆二十二年（1817年）建立，是研习天文历算和占卜的，能正确推算日蚀和月蚀的时间；四，“曼巴扎仓”，清康熙五十年（1711年）建立，是训练和研习医疗和采药技术的，与汉医大致相仿。“曼巴扎仓”还自己刻印医学典籍，颇受各处藏医的欢迎。

大经堂前面的“欠拉院”，系二层藏式建筑，院内壁画庄严、大方、优美、精致，是1973年重新修复的；在大经堂二层平顶上，建有宫殿式的小亭，图案刻绘精美，色彩艳丽大方，亭脊置金轮、金鹿等饰品，与大经堂建筑相互辉映，浑然一体。

九间殿藏语称“尖骄公曼”，系九间硬山式建筑，建于明天启六年（1626年），是供奉五方如来的地方。五方如来即东方阿閼佛、西方阿弥陀佛、南方宝生佛、北方不空成就佛、中为大日如来佛或称毗卢遮那佛。北三间中央的如来佛塑像，造型敦厚谨严，形象肃穆庄重。其它塑像如财源仙女、妙音仙女等，亦匠心独具，造型优美，形态各异，表现了三百多年前我国劳动人民高度的智慧和创造才能。殿内有一块数百斤重的大石头，因年月久远，已被酥油涂抹成了黑色，上有一个脚印，传说是宗喀巴小时留下的。石上还有一对很深的手指印，相传也是宗喀巴小时，用手指抠的。出于对宗喀巴的崇敬，几百年来，信徒们对传说留有宗喀巴遗迹的石头，也表现了极大的敬意。中三间设文殊、观音、金剛手三尊菩萨的泥塑像。南三间正中为宗喀巴头戴黄帽的泥塑坐像一尊，旁有一组头戴黄、红帽子的喇嘛，有的手捧经卷，有的打着手势，描绘宗喀巴主持的黄教与红教（宁玛派）的辩经会的情景。塑像神态生动逼真，人们仿佛能够听到他们正在进行着激烈的辩论。

殿前大院系喇嘛讲辩经典和法会（观经）、跳法王舞（藏语称跳“欠”）的场所。大院右侧是祈祷殿，殿内安置着三世达赖喇嘛锁南嘉措的遗骨灵塔。

小金瓦寺也称小金瓦殿，藏语称“旃康”，是塔尔寺的护法神殿，也是大金瓦殿的姊妹殿。建于明崇祯四年（1631年），原为琉璃瓦屋顶，清嘉庆七年（1802年）改为鎏金铜瓦屋顶。在藏式平顶建筑上增建一汉式歇山式小亭，四角飞翘，斗拱四挑，十分雄伟壮观。殿脊上装有宝瓶，四角设套兽，整个造型采取了横平纵高的处理手法。在立面处理上，采取了横带蜈蚣墙装饰，长方形的窗口砌以梯形青砖框，上挑二、三重短椽。窗与窗的间隙和墙的上部，与大经堂的围墙相同。墙石采用“边麻”装点，并饰以铜镜，既坚固又美观大方，收到了较好的艺术效果，这是藏式建筑的主要特征。所谓“边麻”，是一种生长在青藏地区的野生灌木，收获后捆成小捆，晒干铡齐，放到盛有赭色或黑色的漆锅中浸煮，然后用来砌墙，坚如石料，经久耐用。殿内有马的标本，传说九世班禅罗桑土丹却吉尼玛从西藏来塔尔寺时曾骑此马，近二千公里的路程，一天时间赶到，被称为神马。殿内有造型怪异的金剛力士像十数尊，另有小型佛像、小型铜质鎏金宝塔和经卷等。跳法王舞用的面具、服饰、枪、刀、剑、戟、弓箭等物亦存放殿

内或殿门两旁。院内两侧和前方有两层藏式建筑的壁画廊，楼上楼下的墙壁上绘满各式精美的壁画。楼上有野牛、野羊、狗熊等标本，制作精巧，宛然如生。

大拉浪即大方丈室，在塔尔寺的最高处，藏语称“扎喜杭赛”，即活佛居住的地方。建于清顺治七年（1650年），由山门、牌坊、经堂、公寓、僧舍等组成，是塔尔寺总法台的居住处。达赖、班禅来塔尔寺时也曾在这里住宿。这是一座两层藏式平顶建筑，下层是经堂，跨上经堂前廊一端的楼梯，通过天门，进入二楼小巧安静的四合院，四合院的天井就是经堂的房顶，也就是公寓所在。这里环境幽静，是一处静修诵经的好地方。

大厨房建于清康熙二十八年（1689年），内有大铜锅五口，口径为1.65—2.6米，深0.9—1.3米。其中年代最久的一口铜锅铸于清嘉庆十五年（1810年）。这些大铜锅是在观经法会时给大经堂诵经喇嘛烧“茫加”（茶水）和“头巴”（米饭）用的。

花寺藏语称“夏达拉康”，建于清康熙五十六年（1717年），这是一座小巧玲珑的宫殿式建筑。飞檐斗拱，彩绘精美，琉璃瓦屋顶，碧绿光亮；围墙、门楼饰以河州砖雕花饰。殿内有释迦牟尼、十六罗汉，四大金刚等塑像。雕刻、彩绘细腻优美；院内菩提树浓荫蔽日，一到盛夏，花满枝头，芳香扑鼻，故有“花寺”之称。院中央小花坛上供奉着一块涂满酥油和粘满硬币的奇异怪石。传说宗喀巴之母当年背水时曾经靠在石上休息。

塔尔寺有大小宝塔数十座，除大金瓦殿内的大银塔外，最为壮观和著名的，是並列在寺前的八座宝塔。这八座宝塔，尖顶，上圆下方，是清乾隆四十一年（1776年）为纪念佛教始祖释迦牟尼一生八件大事和传说故事而建造的。莲聚塔，藏语称“八邦曲登”，纪念释迦牟尼初降生时，行走七步，每步生一朵莲花的传说；四谛塔，藏语称“扎西果莽曲登”，纪念释迦牟尼初转四谛法论的大行；和平塔，藏语称“彦敦曲登”，纪念释迦牟尼劝息诸僧众争论的大行；菩提塔，藏语称“香趣曲登”，纪念释迦牟尼修行后成正觉的大行；神变塔，藏语称“穷处曲登”，纪念释迦牟尼降伏外道时的种种奇迹；降凡塔，藏语称“拉播曲登”，纪念释迦牟尼重返人间化度众生的传说；胜利塔，藏语称“南结曲登”，纪念释迦牟尼战胜一切妖魔的大行；涅槃塔，藏语称“娘德曲登”，纪念释迦牟尼涅槃（不生不灭）的大行。

清康熙五十年（1711年）建造的过门塔，也是塔尔寺内著名的宝塔。塔身系用青砖砌成，用河州砖雕斗拱作为装饰，雕有“唵、嘛、呢、吧、咪、吽”藏文六字真言。原为四门，后改为两门，过去进出塔尔寺必须经过此塔，故名“过门塔”。相传宗喀巴之母曾经在这里扎过帐篷。

抗日战争时期，日本军国主义者曾对西宁和塔尔寺等地大肆轰炸，塔尔寺安全无

意，有些信徒以为这是由于神灵的保佑。为了对神灵表示敬意，和对和平生活的向往，1942年在塔尔寺修建了一座白塔，并被命名为太平塔。这是为数众多的塔尔寺的宝塔中最为高大的一座。

酥油花、壁画和堆绣艺术，被誉为塔尔寺“三绝”，具有我国青藏地区独特的风格，有很高的艺术价值。

酥油花的历史由来已久，相传在一千多年前，唐朝的文成公主与藏王松赞干布联姻时，藏族人民为了表示敬意，在文成公主从京城长安带来的一尊佛像前供奉了一束酥油花，从此相沿成了藏族人民的习俗。后来传到塔尔寺，酥油花的题材和工艺又有了新的发展，成了塔尔寺独有的一种高超的油塑艺术。每年春节前几个月，制作酥油花的艺人们便将纯净的白酥油，揉以各色矿物染料，塑成各种佛像、人物、花卉、树木、飞禽、走兽等形象，并组合成各种故事情节。到了每年藏历正月十五日灯节会上，艺人们将精心制作的酥油花在寺内展出。一年一度，成为盛会。由于这些酥油花造型生动，神态逼真，花样新颖，色彩绚丽，深受各族人民的喜爱。

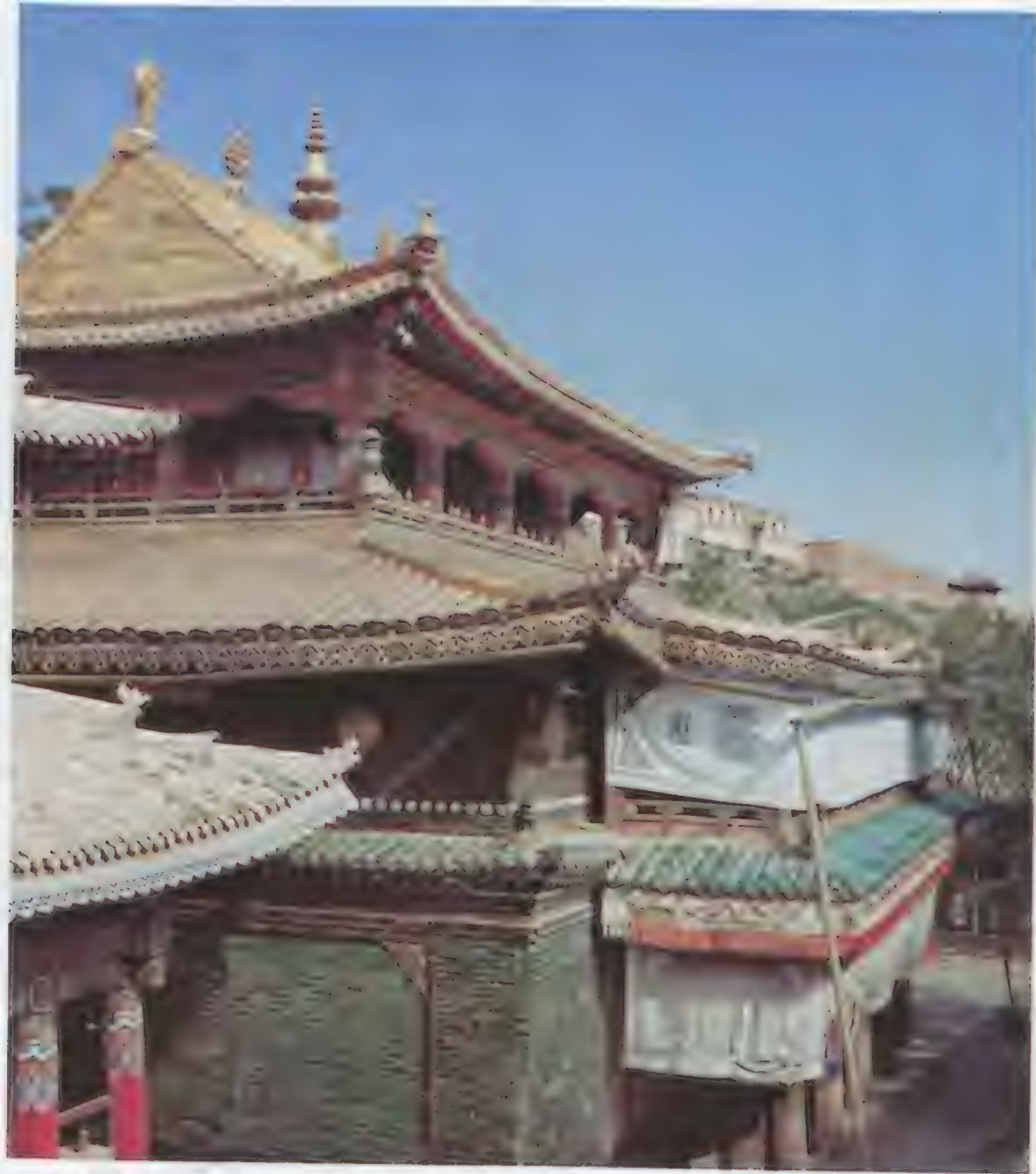
壁画，或直接绘于墙壁上，或绘于梁上，也有的绘于布幔上，然后再悬挂在墙壁上。壁画内容大都以宗教和神话故事为题材，但生活气息浓厚。这些壁画以黄、红、蓝三种颜色为主色，用对比手法，突出主题。整幅画面色彩艳丽，层次分明，给人以一种强烈的艺术感受。到了清代，壁画多出于黄南五屯藏族艺术家之手，用笔更见细腻精致。

堆绣是塔尔寺独创的藏族艺术品种之一。它用各种色彩的绸缎剪成所需要的各种形状，如佛像、人物、鸟兽、花卉等，以羊毛或棉花之类充实其中，再绣在布幔上，由于中间凸起，有较强的立体感。内容题材大都是佛经故事。

[illegible]

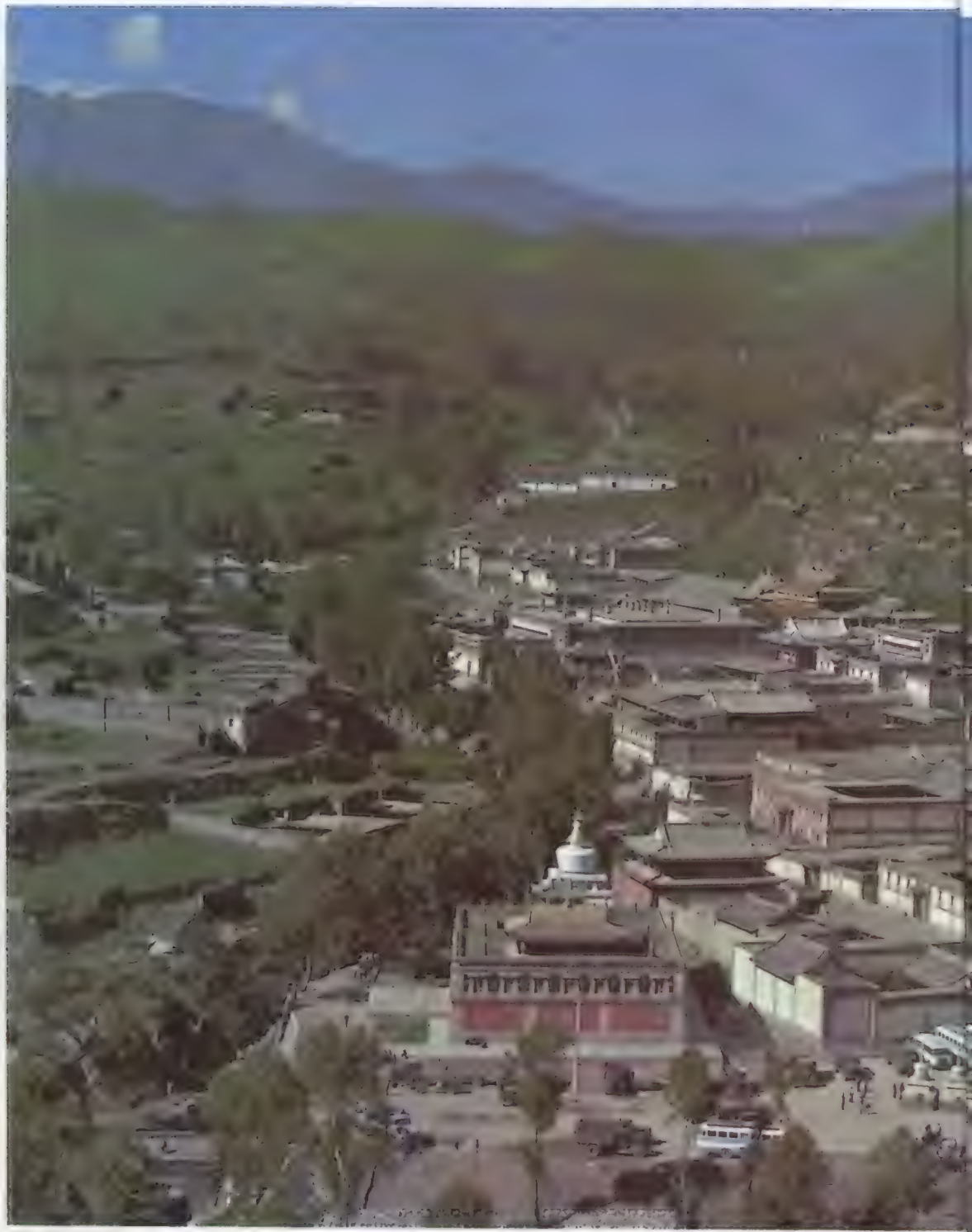
[illegible][illegible]

1 大金瓦殿，藏语称“贡东”，意即金塔。大殿位于塔尔寺中心部位，是全寺的主体建筑。明嘉靖三十九年（1560年）修建，后几经修葺。殿顶盖金铜瓦，是青海蒙古王公德尼在清康熙五十年（1711年）改换的。

ཕྱི་ལོ་ལྔ་པ་རྟོག་ཀྱི་དབུ་མ་གྱི་གནས་པ་མི་གསར་ཤིང་ཆོན་མོ་འཇམ་མིང་གྱི་གཙུག་རྒྱུ་གྲགས་པ་ནི་དཀྱིན་རྟེ་ཡོངས་ཀྱི་གཙུག་ལག་ཁང་གཙ་པ་མིན། རྟེ་ནི་ཤིང་གྱུ་རྩེ་རལ་པ་གྱི་ཅ་ཅིང་ཁྱི་ཤ་ཤ་དག་པ་(1560ལྷུ་)ལ་བཞུངས་པ་དང་། རྟེ་ཆེས་ཉམས་གསེངས་མང་བྱས་ཡོང་། རྟེ་རྟེ་གྱི་མཐོང་གསེང་མངས་ཅན་ནི་མཆོ་ཆོན་གྱི་མཐོང་མང་གྱུན་མིར་ཉི་ནིས་ཆོང་གྱུ་རལ་པ་གྱི་ཁང་གི་ཁྱི་ཤ་ཤ་ལྟ་པ་(1711 ལྷུ་)ལ་གསར་བྱ་བཞུངས་པ་ཞིག་མིན།

2 塔尔寺全景。塔尔寺依山傍壩，占地六百多亩，由众多的殿宇、经堂、佛塔和僧舍组成的一个庞大的寺庙建筑群

འདི་ནི་ཕྱ་འབྲས་དཀོན་གྱི་ཆགས་དབྱིབས་ཤིལ་པོ་ཡིན། གདན་ས་འདི་ནི་རྒྱལ་གྱི་འབྲུག་རྒྱལ་ཁབ་ཡི་འདབས་ན་ཆགས་གིང་། ལྷ་ཁྱིམ་ཆུང་བྱུག་
པ་ལྟ་ལྟ་ཅམ་ཡོད་པ་དང་། གཙུག་ལག་ཁང་དང་། འདུ་ཁང་། མཆོད་རྟེན། ལྷ་གཤམ་སྐུ་མཆོད་པའི་ཆས་ལྷ་ཆེན་པོ་ཞིག་ཡིན།

3	
4	6
5	

- 3 大经堂内汉式亭阁的斗拱、飞檐
- 4 绿树掩映中的殿堂
- 5 大金瓦殿汉式琉璃墙
- 6 祈祷殿及其附近的建筑群

- 3 ཆགས་ཆེན་འདུ་ཁང་གི་ཁྱེད་ཀྱི་ཐུང་ཕུལ་དང་གཞུ་ཁྱུག
- 4 རྩ་ལྗང་ལྗང་པའི་ཡལ་འདབ་ཀྱིས་ཡངས་སུ་དཀྱིགས་པའི་བྱན་ཅན་ལྟ་ཁང་།
- 5 གཞེས་གདུང་ཆེན་མཆོད་ནང་གི་ཁྱེད་ཀྱི་ལགས་ལྟར་པུ་ལྷན་པའི་མཆོང་བུའི་ཁྱེད་ལྟ།
- 6 གཅང་ཁང་སྐྱུག་མ་དང་དེའི་ཉེ་འཁོར་གྱི་ལྟ་ཁང་མ་ས།

汉藏结合的建筑艺术（一） 塔尔寺的建筑布局和殿堂结构十分巧妙。把汉式的坡屋顶、斗栱、方亭和藏式的平屋顶、梯形窗、异形柱等结合在一起 整体形象生动、和谐一体。构成汉藏结合的艺术风格

བྱ་ཤོད་རྒྱུ་འབྲེལ་གྱི་བཟོ་བྱ་སྒྲུ་ཆུང་(དང་པོ) ལྷ་འབྲུལ་དཔྱིན་གྱི་ཆགས་ཚུལ་དང་གཙུག་ལག་ཁང་གི་བཟོ་བཀོད་ལྟན་ཏུ་རྩ་མཚན་... ཆེན་པོ་ཡིན། དེའི་ནང་རྒྱ་རིགས་ཀྱི་རྒྱ་མིའམ་དང་། བྱ་ལུལ། སྒྲིང་ཁང་བཅས་དང་ཤོད་རིགས་རང་ལུགས་ཀྱི་ཁང་དབྱིབས་དང་། རབ་གསལ། མཛེས་བཞོས་ཀྱིས་བརྒྱན་བའི་ག་བ་ལ་སོགས་རྒྱུ་ཏུ་འབྲེལ་བས་ཆགས་དབྱིབས་སྤེལ་པོ་གསོན་ཉམས་ལྡན་གྱིང་བཟོ་བཀོད་ལེགས་པར་རྒྱུར་ཏེ་རྒྱ་ཤོད་གཉིས་ཚུགས་ཀྱི་སྒྲུ་ཆུང་ཉམས་འབྲུར་ལྡན་ཡིན།

7 小金瓦殿内院
8 密宗殿外景
9 密宗殿内院
10 塔尔寺中部各殿堂

7 གསེར་ཁྲི་བུ་ཆུང་པོའི་ནང་དུ་བྱེད་པ།
8 གསེར་ཁྲི་བུ་ཆུང་པོའི་ཕྱི་རྒྱུ་བྱེད་པ།
9 གསེར་ཁྲི་བུ་ཆུང་པོའི་ནང་དུ་བྱེད་པ།
10 རྒྱ་འབྲུག་དོན་ལེན་པའི་དུས་རབས་ལྷན་ཁྲིའི་ཁྲི་བུ་ཆུང་པོའི་ནང་དུ་བྱེད་པ།

11 宗喀巴佛堂和弥勒佛堂的斗拱、飞檐

大方丈室的内部装饰
高度水平。

大方丈室在寺内最高处，是达赖、班禅的卓锡之所。室内装饰显示了藏族工艺美术的高

112 大方丈室内的小经堂，供龛为精美的金漆镂刻

ཐུ་བྱང་ནང་གི་ཆས་ཁང་རྩང་རྩང་། དེའི་ནང་གི་
མཆོད་གཞིམ་ནི་མཛེས་པ་ཤོས་ཀྱི་འཁྱུ་བརྒྱན་གིང་། བརྒྱན་གིང་། བརྒྱན་གིང་།
གཤིང་འོད་ཆམ་ཆམ་འབྲེ་བ་ཡོད།

▷ 13 达赖与班禅卓锡之所

ཏཱ་ལ་ནང་པ་ན་ཆེན་མ་གཉིས་ཀྱི་གཟིམ་རྩང་།

◁ 14 小经堂正中的宗喀巴大师供像

ཆས་ཁང་རྩང་རྩང་གི་དབུལ་ལྷ་བཞུགས་པའི་ཅིང་ཁ་བ་ལ་།
ཆེན་པོའི་འབྲེ་གྲི།

15 花梨木嵌大理石面的炕桌

ཕྱིང་ཏཱ་ཆེན་པོའི་མཆོད་མར་རྩང་།
མཆོད་མར་བརྒྱན་པའི་གཞིམ་རྩང་།

ཐུ་བྱང་ནང་གི་ཆས་ཁང་རྩང་རྩང་། དེའི་ནང་གི་མཆོད་གཞིམ་ནི་མཛེས་པ་ཤོས་ཀྱི་འཁྱུ་བརྒྱན་གིང་། བརྒྱན་གིང་། བརྒྱན་གིང་།
གཤིང་འོད་ཆམ་ཆམ་འབྲེ་བ་ཡོད།

朝山进香 藏、蒙人民信仰佛教极为普遍。每当宗教节日，信徒们从遥远的居所，扶老携幼前来进香，同时会见亲友或进行物资交换。有的信徒沿途磕长头，一路磕头，一路祷告，十分虔诚

- 16 信徒们身背粮食等物品来到塔尔寺
- 17 在寺外广场上扎帐篷，以便作较长时间的居留
- 18 信徒们奉献的泥佛像，供在塔的四周
- 19 信徒们在顶礼膜拜

16	18
17	19

[illegible]

- [illegible]

20	21	25
	22	26
	23	27
	24	28

20 如意宝塔外观

21 莲聚塔,藏语称“八邦”。纪念释迦牟尼初生时,步步生莲花之意

22 四谛塔,藏语称“扎西果莽”。纪念释迦牟尼初转法轮,宣讲四谛要义

23 和平塔,藏语称“彦敦”。纪念释迦牟尼平息僧众争论

24 菩提塔,藏语称“香趣”。纪念释迦牟尼悟道成正觉

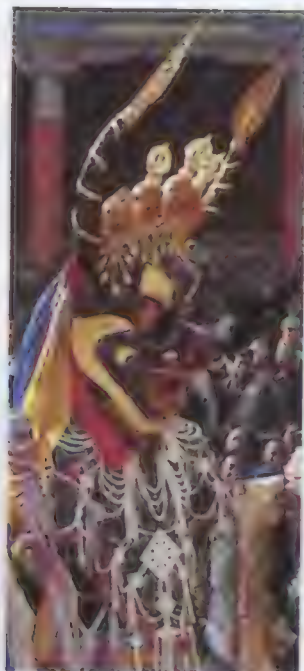
25 神变塔,藏语称“穷处”。纪念释迦牟尼伏降外道魔怪的种种奇迹

26 降凡塔,藏语称“拉播”。纪念释迦牟尼重返人间化度众生

27 胜利塔,藏语称“南结”。纪念释迦牟尼战胜魔军

28 涅槃塔,藏语称“娘德”。纪念释迦牟尼圆寂

29、30 宗教舞蹈，藏语称“昌木”。以打击乐器和长号伴奏，喇嘛穿法衣戴法帽，並戴各种畏怖、狰狞的面具，俗称“打鬼”

འདི་ནི་ལུས་ལ་འཆམ་གསུམ་མཚན་ཅིང་གདོང་ལ་སྒྲོ་གཉིས་ཅན་གྱི་ནུས་འབྱུང་བ་ཞེས་པའི་དུལ་འདྲན་པ་རྣམས་ཀྱིས་སྐུ་གཤམ་དང་ཆེན་གྱི་ཐུན་མོང་དུ་མིང་མིང་འཆམ་ལ་རྒྱུ་བ།

31 藏历正月十五日庙会上演出藏戏

པོ་ཏ་མ་དང་པའི་ཅས་པ་བཅ་ཉེ་གྱི་བཅ་ཉེ་མཚན་པའི་ཐོག་ལྷ་མོ་འཁྲུག་བཞུགས་པ།

32 庙会上信徒围绕如意宝塔诵经祈福，手持转经轮不停转动，口中念诵经文，以求福佑

བཅ་ཉེ་མཚན་པའི་ཉིན་མོར་མི་རྣམས་ཀྱིས་ལག་དྲ་མ་ཉི་འཁྲུག་ཁ་འདྲན་པ་སྒྲོར་བཞུགས་པའི་གཞིགས་མཚན་ཉིན་བཟུང་ལ་སྐར་བ་བཟུག་ཆེ་དཀོན་མཚན་ལ་གསལ་བ་སྒྲུན་པའི་འདྲེན་པ།

33 班禅额尔德尼在寺中为信徒摸顶，称为“放头”，接受群众的礼拜 魏宝元摄
འདི་ནི་པན་ཆེན་ཨིང་ཏི་ནི་མཚན་གྱིས་དཔོན་པའི་ནང་མཇལ་དམངས་ནུས་ལ་བྱུག་དབང་གནང་བཞིན་ཡོད་པ།

34 转经轮，信徒们诵经时用的法器 用手推动经轮一转，代替诵经一遍
འདི་ནི་མ་ཏི་ཁྱི་བསྐྱར་ཡིན།

小金瓦殿 塔尔寺的护法神殿 建于明崇祯四年（1631年），原为琉璃瓦顶 清嘉庆七年（1802年）改建为鎏金铜瓦顶，俗称小金瓦殿 殿内供奉护法神

37 煨桑。佛教传入西藏后，吸收了当地原有苯教的祭祀仪式和对于火的崇拜而形成的一种仪轨

བསངས་གཏོང་བ། དེ་ནི་བོད་ལ་གྲུལ་བའི་
བུ་ཕྱུག་པ་དང་རྒྱུ་བོད་རང་གི་ཐུང་ཡོད་བུ་ཕྱུག་
ཀྱི་ཆ་གི་བྱེད་སྤྲེང་སེ་བྱུང་རང་སེར་བཞག་ནི་སྐོ་
བྱུང་བ་ཞིག་ཡིན།

38 信徒在小金瓦殿内叩头礼拜

འདི་ནི་ཆས་ལུགས་དང་ཅན་ནམས་ཀྱིས་
གཞེས་ཐུང་ཆུང་ངའི་ཕྱན་ཞབས་ཀྱི་ཚུལ་ཡིན།

40 小金瓦殿供奉的白马，相传九世班禅却吉尼玛（1883—1937年）曾乘此马，以一天的时间由日喀则来到塔尔寺，被信徒崇奉为神马，马身上披满了哈达和彩带

གཞིར་སྤྱོད་ཐུང་ཐུང་ནང་མེད་པའི་རྩ་དཀར་པའི་གསོལ། ཟེར་སྤུལ་ལ་པན་ཆེན་གྱི་ཕྱིང་དགུ་པ་སྤོ་བཟང་ཚས་ཀྱི་ཉི་མ་(1883 — 1937 ལ)ཏྲ་
འདིར་ཆིབས་ནས་ཉིན་གཅིག་ལ་གཞིས་ཅི་ནས་གྱི་འབུམ་དུ་ཕྱིབས་པས་ཚས་ལྷགས་དང་ཅན་ནམས་ཀྱིས་དྲི་ལྷ་ཏྲམ་ཟེར་ནས་ཁ་བཏགས་དང་དར་ཆན་
ལྷ་ཆགས་ཕུལ་ཡོད།

41 野牛标本
འབྲང་གཡག་གི་གསོལ།

42 年老的喇嘛和他们制作的狗熊标本
ཐུ་གན་ཞིག་དང་དེས་བཟོས་པའི་དམ་གྱི་གསལ།

13 野羊标本
གཙས་གྱི་གསལ།

45 花寺内释迦牟尼佛像

འབཀ་རྟེན་ལྷ་ཁང་ནང་ཡོད་པའི་ཤུག་ཐུབ་པའི་འདྲ་ཟུ།

46 花寺院内菩提树

འབཀ་རྟེན་ལྷ་ཁང་གི་འཆམ་རྒྱུ་པའི་བྱང་ཐུབ་ཤིང་།

17 花寺殿堂飞檐一角

ཞབས་རྟན་ལང་གི་གཞུ་ཁྱོག་གི་རྒྱུ་གཅིག

18 花寺门前琉璃雕花砖墙

ཞབས་རྟན་ལང་གི་སྒྲིང་མཐུན་གྱི་མེ་རྟག་བཀྲས་པའི་མཆིང་བུའི་རྒྱང་།

砖雕 塔尔寺的门楣、山墙和照壁上保留了大量藏式砖雕装饰。藏式建筑原以木石结构为主，建造该寺的匠师们在黄南五屯藏传佛教艺术的基础上，吸收汉式砖雕的技术，雕刻的人物、禽兽、花卉图案，生动自然，富有藏族艺术风格。

藏式建筑原以木石结构为主，建造该寺的匠师们在黄南五屯藏传佛教艺术的基础上，吸收汉式砖雕的技术，雕刻的人物、禽兽、花卉图案，生动自然，富有藏族艺术风格。

- 49 莲花图案的砖雕
50 木雕门饰和砖雕墙饰
51 琉璃砖雕
52 花卉砖雕
53 飞马砖雕

- 49 མེ་རྟག་པད་འདབ་ཀྱི་བྱུང་པའི་འཁོམ་པའི་མ་ཕག་གི་ཁྱད་ཅིག
50 གིང་འཁོམ་སྒྲི་བྱུང་དང་མ་ཕག་ཐོག་འཁོམ་པའི་ཁྱད་ཅིག
51 མཆིང་བྱའི་མ་ཕག་འཁོམ་དཀྱུག་མ།
52 མ་ཕག་ཐོག་འཁོམ་པའི་མེ་རྟག
53 མ་ཕག་ཐོག་འཁོམ་པའི་རྟ་མཆིག་བྱུང་གཤོག་ཅན།

大经堂 大经堂藏语称“从灵多活”建于明万历三十四年（1606年）。当时仅有三十六根柱子的小经堂 几经扩建，修成有一百〇八根柱子的大经堂。1913年焚于火。1917年按原样重建。面积近二千平方米，面宽十三间，进深十三间。据说可容六千喇嘛同时诵经，是塔尔寺内最大的集会场所

ཆོག་མ་ཆེན་འདུ་ཁང་ནི་ཉི་མི་དབན་མི་ཁྱིམ་སྐྱུ་ཙུ་མོ་བཞི་བ་(1606 ལོ)ལ་བཞེངས་ཤིང་། སྐབས་དེ་དུས་ཀྱི་བ་སྐྱུ་ཙུ་མོ་བྱུག་ལས་མེད་བའི་འདུ་ཁང་རྩེ་རྩེ་..... ཞིག་ཡིན་ལང་ཟུ་བཞུད་ཐེངས་ཤིང་ལྷན་ཁྲིམ་མཐར་ཀྱི་བ་བཟུ་... དང་བཟུ་མེད་བཟུད་ཡོད་བའི་འདུ་ཁང་ཆེན་པོ་ཞིག་ཏུ་..... ཟུར། 1913 ལོར་དེ་མེ་བཟིག་ཐེངས་ལ་དང་ 1917 ལོར་ཐོན་དེའི་བས་ལྷར་ལུ་བཞེངས། དེའི་ཟུ་ཁྲིམ་ཟུ་ཁྱིམ་བཞི་མ་ཉིས་ཟུར་མིན་ཅམ་ཡོད་ལ་དང་། ཞིང་ཆད་ཀྱི་དབྱག་བཟུ་སྐྱུ་དང་། ཐུག་ཐག་རིང་ཆད་ཀྱི་དབྱག་བཟུ་སྐྱུ་ཡོད། ཟེར་སྒྲིལ་ལ་དེའི་ནང་དགེ་འདུན་པ་བྱུག་ལྷོང་ཅམ་ཁོང་གི་ཡོད། དེ་ནི་ལྷ་འབུམ་དཀོན་ཏུ་དགེ་འདུན་པ་འདུ་འཆོག་གནང་ས་ཆེ་ཤོས་ཡིན།

55 大经堂外景
ཆགས་ཆེན་འདྲ་ཁང་གི་ཕྱི་དུམ་བས།

56 大经堂殿外长廊
ཆཞག་ཆེན་འདུ་ཁང་གི་སྐྱ་ཕྱིའི་བར་……
འཁྱུགས།

57 大经堂藏式平顶上汉式亭阁的飞檐、斗拱

ཆུགས་ཆེན་འདྲ་ཁང་ཕྱིང་དུ་...
བཞེངས་ཡོད་པའི་རྒྱ་ལྷགས་ཕྱིང་ཁང་
གི་གཞུང་ཁྱེད་དང་གི་ཕུལ།

58 大经堂外为一宽敞院落

ཆེན་ཆེན་འདྲ་ཁང་གི་བྱ་རལ་དུ་གིན་དུ་ཡངས་པའི་དྲ་གཙལ་ཆེན་པ་ཞིག་ཡིན།

59 十六尊者护持释迦牟尼佛

ཐུང་དབང་གསལ་བརྟན་བཅུ་དྲུག་གིས་བསྐྱར་བའི་ཞལ་མཐོང་། རྟོན་ལྷ་མཚན་དུ་ཤིང་ཁ་ལ་དང་། བྱམས་ལ། འཇམ་དབྱངས། མཐོང་གལས་གཞིན་ལ་ཐུག་པ་དང་ཐོགས་མེད། རོག་རྩ་ཀྱལ་ཆེན་བཞི་བཅས་མེད།

62 宗喀巴大师像

ཙང་ཁ་པ་གཟིགས་པ་ཐུ་ལྷན་གྱི་ཞལ་ཐང་གས་ཤིག

161 四臂观音的化身度母像

ཐུན་པ་མ་གཟིགས་ཀྱི་སྐུ་ཐང་།

63 弥拉惹巴尊者（1040—1123年），藏传佛教噶举派祖师之一

ནལ་འབྱོར་དབང་ཕྱག་རྒྱུ་ཐུན་མེ་ལ་ཞབས་(1040—1123 ལ) ཁོང་ནི་བཀའ་བླ་
པའི་ཕྱག་སྤྱོད་གཏོང་མཁན་ཡིན།

64 胜乐金刚像
འདྲེ་མཚན་

67 药师佛像
སངས་ཀྱིས་མཆོད་མཆོད་པ།

66 红色大威德金刚像
མཛེན་པ་ཕྱག་ཕྱག་

70 长寿佛像

71 尊胜佛母像

72 宗喀巴大师成道故事画

70	71
	72

70 མ་དཔག་མེད།

71 མ་ལྷ་རྣམ་གྲུ་མ།

72 ཙང་ཁ་པ་ཆེན་པོའི་རྣམ་གསལ་བརྒྱད་ཙུ་པའི་ལྷན་ཤིག

73 幡幢和柱锦

74 壁龛供奉的佛像

75 经师讲经的法台

76 喇嘛打坐、诵经的坐具——毡垫

73 ག་འཕག་དང་། རྒྱལ་མཚན། རྩ་ཕྱད་སྐུགས།

74 མཚན་གཤམ་ནང་བཞུགས་པའི་ལུ་སྐྱ་དང་ཅིང་ཁ་པ་ཡེབ་སྐུས་་་་

གསུམ་གྱི་འདྲ་སྐྱ།

75 བཞུགས་ཁྱི།

76 རྩ་ཕྱད་སྐུགས།

73

74

75

76

77

班禅额尔德尼·却吉坚赞在大经堂讲经

魏宝元撰

པན་ཆེན་ཨེར་ཏི་ནི་ཆོས་ཀྱི་བྱལ་མཆན་མཆོག་ནས་ཆོགས་ཆེན་འདྲ་ཁང་ནང་བཀའ་ཆོས་གནང་བཞིན་པ།

经堂里的陈设 在这座庄严肃穆的经堂里，四壁架上陈放全套甘珠尔、丹珠尔经卷，壁龛供奉千尊鎏金佛像，上铺展一行行毡垫，供诵经僧人打坐。柱上披锦挂绣，幅幅如林。中央三世佛金光辉耀，香烟缭绕，梵呗如雷。

78 大经堂一百〇八根木柱，披上饰绣柱衣，一派豪华绚丽气象

ཆེན་ཆེན་འདྲེ་ཁང་གི་ཀ་བ་འཁྱེད་པ་འཁྱེད་མཁུན་ཚང་མར་གྱི་འཕམ་དང་དར་གྱིས་འཁྱེན་ཡོད་པས་གིན་དུ་མཁས་ལྷན་གྱིས་འཁྱེད་པས་མི་ངམ་པ་ཡོད།

79 梁上悬挂的五彩缤纷的幡、幡和飘带

ཀ་གདུང་ཐོག་དབྱངས་པའི་ཀ་ལམན་དང་། ཀ་ཤུབས། གནམ་ལོལ་བཅས་ཚན་མདངས་ཤིན་ཏུ་བྲག་བ།

81 堆绣：罗汉

འཛམ་བློ། དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་གྱང་།

堆绣 塔尔寺独创的藏族艺术品种之一。用各种彩色绸缎剪成人物形状，内垫羊毛、棉花，绣在大幅布幔上。由于中间凸起，故立体感很强，宛如一幅浮雕 内容取材大都是佛经故事

འཛམ་བློ་ནི་སྐྱེ་འབྱས་བྱམས་པ་གླིང་གི་པདྨ་……
 སྐལ་སྤྱི་མཆོལ་བྱམ་མོང་མ་མེན་པ་ཞིག་ཡིན། གོས་
 ཆེན་མཆོག་སྤེལ་བའི་བྱུག་གསུ་བྱས་ནས་དེའི་ནང་
 བཟ་དང་གླིང་བཟ་བྱུངས་ཏེ་འབྱར་བྱུག་སྤོན་པ་……
 ཡིན། དེའི་ནང་དོན་མང་ཆེ་བ་ནི་ནང་བའི་ཆོས་ཀྱི་ལྗང་
 ལྟར་ཡིན།

80 悬挂在大经堂的大幅堆绣，有的宽达三十多米，颇为壮观

ཆོག་ཆེན་འདྲེ་ཁང་དུ་བཀལ་བའི་འཛམ་བློ་འགའ་ཤེས་
 ཞིང་ཆད་ཀྱི་ཁྱེ་ལམ་ཅུ་ལྷག་ཡོད་པས་ཤིན་ཏུ་བཟང་ཉམས་ཆེ།

82 堆绣: 玄奘法师、天王

83 堆绣: 罗汉

84 堆绣: 罗汉

85 堆绣: 罗汉

86 堆绣: 罗汉

87 堆绣: 罗汉

82 འཇམ་དུང་། ཐུང་ཐུང་ཐུང་ཐུང་ཐུང་ཐུང་། ཐུང་ཐུང་།

83 འཇམ་དུང་། དག་འཇམ་པའི་ཐུང་ཐུང་།

84 འཇམ་དུང་། དག་འཇམ་པའི་ཐུང་ཐུང་།

85 འཇམ་དུང་། དག་འཇམ་པའི་ཐུང་ཐུང་།

86 འཇམ་དུང་། དག་འཇམ་པའི་ཐུང་ཐུང་།

87 འཇམ་དུང་། དག་འཇམ་པའི་ཐུང་ཐུང་།

88	90	92	94
89	91	93	

- 88 堆绣: 罗汉
 89 堆绣: 罗汉
 90 堆绣: 罗汉
 91 堆绣: 罗汉
 92 堆绣: 罗汉
 93 堆绣: 罗汉
 94 堆绣: 罗汉
- 88 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 89 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 90 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 91 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 92 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 93 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།
 94 འཛམ་བླུག་ དབྱ་བཙམ་པའི་ཞལ་ཐང་།

大经堂屋顶的鎏金法器 鎏金法器包括宝瓶、莲花、钟铎、宝幢、宝塔和法轮、金鹿等。在日光照耀下金碧辉煌、光彩四射

◁96 由宝珠、宝瓶、金钟和
莲花组成的鎏金宝幢，象征着
佛教的发展

ནོར་བུ་ཉལ་དང་། གཞེར་ཙང་། བུ་ས་
པ། མད་འདམ་བཅས་ལས་བྱུང་པའི་གཞེར་
བངས་ཀྱི་རྒྱལ་མཚན།

▷97 鎏金法轮象征着佛教教
义的流传和影响

གཞེར་བངས་ལས་བྱུང་པའི་ཚས་འཁོར།

98 法幢，藏语称“根其若”。是藏传佛教寺庙中常见的法器饰物

གྲུ་མཚན།

99 法轮，藏语称“根其若”。是藏传佛教寺庙中常见的法器饰物

ཐུ་མཚན།

ཐུ་མཚན།

100 金鹿，置于法轮两侧，象征着“法轮常转”

རྒྱ་ལྷ་མོ་མཛུགས།

101 贮藏佛经《白伞盖》的小亭
གཤམ་དཀར་གྱི་མཛུགས།

大金瓦殿 大金瓦殿是塔尔寺的主体建筑。大殿建于明代，清康熙五十年（1711年）改建成三层歇山式殿堂，并把屋顶换成鎏金铜瓦。殿脊的金鹿、金轮和金幢等，都是乾隆五年（1740年）藏王颇罗鼐当政时添置的。

102 此乃清康熙二十二年(1685)所建之寺。其地原为蒙古王公之牧场。康熙二十二年(1685)所建之寺。其地原为蒙古王公之牧场。康熙二十二年(1685)所建之寺。其地原为蒙古王公之牧场。

103 大金瓦殿外菩提树，相传宗喀巴大师诞生在这里

གཞིར་ཐོང་ཆེན་མཆོག་ཕྱི་རལ་དུ་བྱེས་པའི་བྱང་ཆུབ་ཤིང་། རྗེ་ཙང་ཁ་པ་གནས་འདིར་སྐྱེ་བལྟ་མས་པ།

104 大金瓦殿楼上的挂钟，寺内以敲钟作为集体活动的信号

གཞིར་སྒྲིང་ཆེན་མཆོ་སྒྲིང་པར་འཁྱམས་སྒྲིག་བདག་པའི་ཆེང་། དགེ་འདུན་རྒྱལ་ལ་འདུ་འཇོག་གནང་དུས་ཆེང་རྒྱུང་གི་མེང་པ།

105 大金瓦殿楼下，信徒前去礼拜

གཞིར་སྒྲིང་ཆེན་མཆོ་སྒྲིང་པར་འཁྱམས་སྒྲིག་བདག་པའི་ཆེང་། དགེ་འདུན་རྒྱལ་ལ་འདུ་འཇོག་གནང་དུས་ཆེང་རྒྱུང་གི་མེང་པ།

106 大金瓦殿钱脊后尾的大耳青狮 གཞེར་ཐུང་ཆེན་མཆོ་བྱར་གྱི་ཁུང་གི་

107 大金瓦殿的钱脊套兽 གཞེར་ཐུང་ཆེན་མཆོ་བྱར་གྱི་ཁུང་གི་ཐུར་ཆེན་གྱི་

108 殿内悬挂的清高宗弘历书“梵教法幢”匾额

གཤིང་ཐོང་ཆོད་མཆོད་དུ་བཀལ་བའི་ཆོང་རྒྱལ་རབས་ཀྱི་གོང་མ་ཆན་ལུང་གི་ཕྱག་ཕྱིས་ཕྱག་བཟུང་མཆོད་སྤྱོད་ཐུག་པའི་རྒྱལ་མཆན་ཞེས་པ།

109 殿内莲台祭坛上陈列金银酥油灯，灯火长年不灭

ཆས་ཁང་ནང་ཕྱག་བཟུང་མཆོད།

◁110 大金瓦殿内宗喀巴大师纪念塔。相传宗喀巴大师诞生之后，其母埋胎衣于此。后来在这里长出一棵菩提树，每一片树叶上显现一尊“狮子吼”佛像，共有十万尊之多，藏语称“古本”，意即十万佛像。后人于此修纪念塔，塔高十一米，顶端饰以日月莲花

འདྲ་མི་རྒྱུ་ཅང་ཁ་པའི་གཞུང་།
གདུང་མིན། རྒྱུ་ཅང་གི་ཆེན་པོ་གྱི་
བཞུགས་པར་ཉེ་བ་བཅད་པའི་ཁྲག་ལྟ་
འཛིན་མར་ལྷང་བ་ལས་བྱང་ཆུབ་ཤིང་།
ལལ་འདབ་འབྱམ་དང་ལྷན་པ་ཞིག་ལྟ་
སྟེ། འདབ་མ་རེ་རེ་ལ་ལྷལ་བ་ཞིང་།
གི་ང་རའི་སྤང་བ་རྟན་རང་བྱུང་དུ་
འཁྱུངས། དེ་རྒྱུ་ཁོང་གི་མ་ལུས་
ལྱས་རྒྱུ་ཅང་གི་ཆེན་པོའི་བཀའ་
བཞིན་བྱང་ཆུབ་ཤིང་ཉིད་ལྷིང་པར་བྱས་
པའི་མཆོད་རྟེན་བཞེངས། མཆོད་རྟེན་
ལྱི་མཐོ་ཆད་ལྱི་ཁྱི་བཟུ་གཅིག་ཡོད་པ་
དང་ཅེར་ཉི་མ་དང་པད་འདབ་ལྱི་འདྲ་
བཟུན་ཡོད།

111 塔的中部有一龕，龕内供奉宗喀巴大师金塑像
མཆོད་རྟེན་ལྱི་ཁྱི་བཟུ་གཅིང་དང་དུ་རྒྱུ་ཅང་ཁ་པའི་གཞུང་གི་འདྲ་གྱི་ཡོད།

112 殿内供奉的宗喀巴大师脚印石
རྒྱུ་ཅང་ཁ་པའི་ལྷུང་ལས་རྒྱུ་ཅང་།

△113 殿内莲台上供奉着各种形制的佛像，座前有大小不同的金、银酥油灯

མཚན་གཤམ་ཐོག་གྱུ་ལྟ་ཕྱ་ཚགས་དང་གཞེས་དངུལ་གྱི་མཚན་རྟེན་ཡོད།

◁114 殿内莲台旁柱上悬挂着一对二米长的象牙，上挂哈达，作为圣物奉献

ཀ་བར་གྱི་ཁྱི་རྩ་ཅམ་ཡོད་པའི་གྲང་པོ་ཆེན་མཆོ་བ་ཆ་གཅིག་བཏགས་ཡོད།

115 大金瓦殿殿顶积雪消融时,滴下的雪水,
被信徒们视为灵物,用手捧接洒在头上,祈
求消灾祛疾

གཞིར་སྤྲོད་ཆེན་མཆི་ནང་དུ་དད་ཅན་ཚལ་འབྱུང་ཆབ་ཀྱི་བ།

116 殿前廊下地板,由于成千上万信徒跪拜,磨成槽沟,
每隔三、五年必须更新

གཞིར་སྤྲོད་ཆེན་མཆི་ཡང་གཅུལ་ཐོག་གྲང་ཕྱག་བཏང་གྲུལ།

117 宗喀巴大师铜像背光上装饰着精美的木雕 这是佛教传说故事中的“海怪”

ཇེ་ཙོང་ཁ་པ་ལི་ལྷ་འབྲུག་ཀྱང་ཡོད་ཀྱི་འབྲུག་པ་དང་གི་ཤིང་བཞུག་ཅུ་ལྟོ་།

118 背光上装饰的木雕人物与兽

ཇེ་ཙོང་ཁ་པ་ལི་ལྷ་འབྲུག་ཀྱང་ཡོད་ཀྱི་འབྲུག་པ་དང་གི་ཤིང་བཞུག་མི་རྒྱུད་དང་མིང་གི་ཀྱང་བཞུག་པ།

119 殿内左侧前部的宗喀巴大师铜像

གཞིར་ཐུང་ཆེན་མཆོད་གཞི་མཆོད་ཀྱི་ཐུང་ཁ་པའི་ཐངས་སྟེ་ཡོད།

120 背光上装饰的木雕狮子

ཀྱའ་ཡལ་ཁྱི་བྱུག་འབྱུགས་ནང་གི་ཤིང་བཞུགས་མེང་གི

121 背光上装饰的木雕花卉

ཀྱའ་ཡལ་ཁྱི་བྱུག་འབྱུགས་ནང་གི་ཤིང་བཞུགས་མེང་གི

122 “千灯之供”是应施主的要求为死者超度而设
ལྷོང་མཚན།

123 喇嘛在“千灯之供”前诵经
དགེ་འདུན་པ་ཚས་ཞུས་འདྲན་གནང་བཞིན་པ།

△125 九间殿外长廊的柱、柱托、鱼掌、炼珠枋等斗拱、檐椽以及刻绘精美的藏式八楞柱。

ཏྲ་མིའམ་ཁོག་པའི་ནང་གི་ཤང་ལྡ་བྱ་འཁྱགས་དང་། གདུང་སྒྲིམ། ཀྱ་པ་བྱུང་བཟུང་བཅས་ལ་འཁོས་དཀྱིལ་དང་རི་མ་ཚན་ལྡན་བཟུན་ཡོད།

九间殿 建于明天启六年（1626年），是九间硬山式建筑。北三间中央供如来佛像；南三间供宗喀巴大师塑像；中三间有观音、金刚手、菩萨等塑像。殿前大院是喇嘛讲辩经典、法会（观经）和跳“法王舞”的场所。

འཇམ་དབྱངས་ཀྱན་གཟིགས་ནི་བྱའི་མིང་ཐེན་ཆེ་བྱི་མ་བྱུག་པ་(1626 ལོ)ལ་……
བཞེངས་པའི་ཏྲ་མིའམ་གཞིགས་མེད་ཀྱི་ལྷ་ཁང་གི་དབྱག་དབྱ་ལྡན་པ་ཞིག་ཡིན། ལྷ་
ཁང་གི་བྱང་ཕྱགས་ཀྱི་དབྱག་གསུམ་ནང་དེ་བཞིན་གཞིགས་པའི་ལྷ་འདུ་དང་། ལྷ་
ཕྱགས་ཀྱི་གྱང་ཕྱག་གསུམ་ནང་རྩེ་ཚོང་ཁ་པའི་ལྷ་འདུ། བར་ཀྱི་གྱང་ཕྱག་གསུམ་ནང་
ལྷན་རལ་གཟིགས་དང་། ལྷག་ན་རྩེ་ཆེ། བྱང་རྒྱལ་མཆོས་དཔལ་བཅས་ཀྱི་བྱ་འདུ་ཡོད།
དེའི་འཆམ་རྩ་ནི་ཉགས་གསལ་གདོང་ས་དང་ཚགས་འདུ་ས། འཆམ་འཁྲུབ་ས་བཅས་
ཡིན།

△124 九间殿外长廊

འཇམ་དབྱངས་ཀྱན་གཟིགས་ཀྱི་བར་འཁྲུམས།

126 九间殿供奉的文殊菩萨像

འཇམ་དབང་ལྷན་ཀྱན་གཟིགས་ནང་གི་འཇམ་དབང་ཚལ་འཁོར་གྱི་གསེར་ཀྱུ།

127 九间殿供奉的金刚手菩萨像

འཇམ་དབང་མ་གྲུབ་ཀྱི་ཐིགས་ནང་གི་རྩ་ཆེ་འཆང་གི་འདྲ་བྱ།

128 九间殿供奉的观世音菩萨像

འཇམ་དབང་ཀླན་གཟིགས་ནང་གི་ཐུན་རས་གཟིགས་ཀྱི་འདྲ་བ།

129 九间殿供奉的妙音天女，手持琵琶，体态自然，婀娜多姿，是寺内著名彩塑之一。

འཇམ་དབང་མ་གྱི་གཟིགས་ནང་གི་དབྱངས་ཐན་ཆེ་མཆོད་པུ།

131 九间殿供奉的如来佛塑像

འཇམ་དབྱངས་ཀྱན་གཟིགས་ནང་གི་དེ་བཞིན་གཤེགས་པའི་འདྲ་ཟླ།

102 九間殿供奉的宗喀巴大師塑像

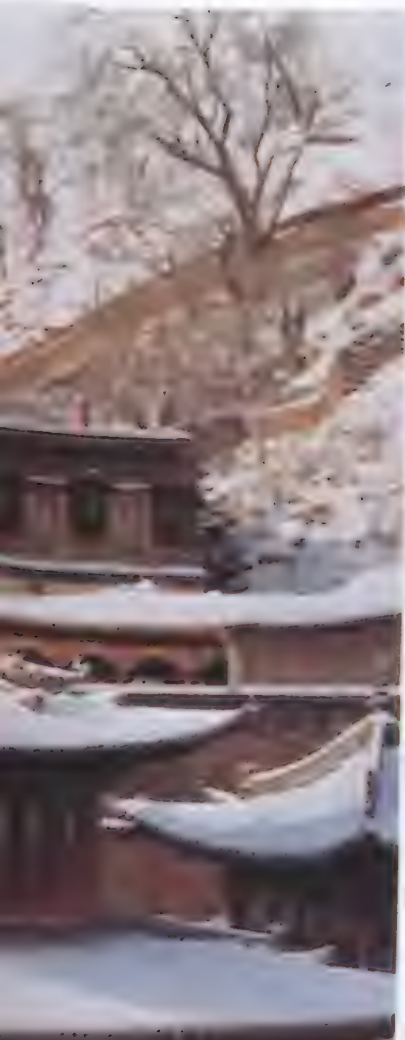
॥ कृष्णाय नमः ॥ श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥

133 九间殿内的密宗造像——金刚力士塑像

རཀམ་དབངས་ཀྱི་གཞིགས་ནང་གི་དམ་ཆེན་གྱི་ལ།

△135 祈祷殿内安放第三世达赖喇嘛锁南嘉措(1543—1588年)的遗骨灵塔
གཙང་ཁང་ཐུག་མར་ཏ་ལ་སྒྱུ་བྱང་གསུམ་པ་བཅུད་ནམས་བྱ་མཚོ་(1543—1588 ལ་ཁྱུ་
གཏུང་མོད།

△134 九间殿前院右侧的祈祷殿外景

འཐམ་རབྱངས་ཀྱི་ཁོ་གཞིགས་མཛུན་ཅོམ་གསུམ་བྱགས་ཀྱི་གཙང་ཁང་ཐུག་མར་ཏ་ལ་ཐྱིད་བྱེད།

▲ 136 辩经会现场

རྟགས་གསལ་གྱི་ཆུང་།

137 辩经会前喇嘛在习经

རྟགས་གསལ་གྱི་ཆུང་ཉན་པ།

138 集体习经中间进餐情景

མང་པོ་ཞུ་བ།

● 139 习经结束时，向参加习经的喇嘛发放布施
བྱུང་འབྲས་འབྲུལ་བ།

	141
143	142

141 藏族艺僧在制作酥油花

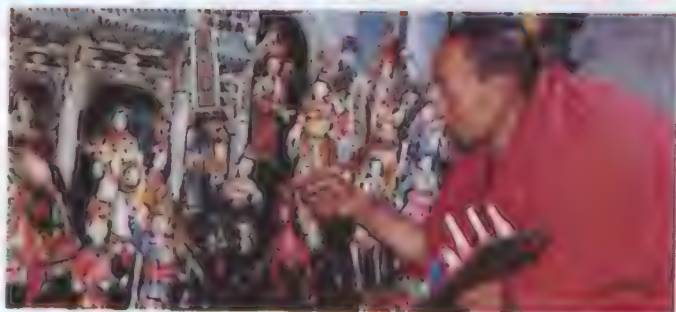
142 彩棚

143 彩棚内挂满了堆绣

141 དེ་ལྟར་པ་ཞིག་གིས་མར་ཆན་ལ་བརྟན་ནས་འདྲ་སྒྲིག་བྱས་པ།

142 མར་བྱན་བཞེངས་སའི་སྒྲ་ཡི།

143 གིས་ཆན་དཔ་བྱ་བྱ་བྱ་བྱ།

144 酥油花《释迦牟尼本生故事》

——托梦

[illegible]

བཙུག་ལྷན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས།

145 托梦细部之一

སངས་རྒྱལ་ལྷ་མས་སུ་བྱུགས་པའི་མི་ལམ་

ཁྱི་ནང་གསེས་དང་པོ།

146 托梦细部之二

སངས་བླ་མ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་
བྱ་ནང་གཞིས་གཉིས་པ།

147 酥油花《释迦牟尼本生故事——降世

མར་ཚོན་ལམ་བཟོས་པའི་སངས་བླ་མ་...
བཙུག་པ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་...
སངས་བླ་མ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་ལྷ་མོ་

148 酥油花《释迦牟尼本生故事》
——出巡

མར་ཆོན་ལས་འཕྱོས་པའི་སངས་རྒྱལ་...
བཙལ་ཁྲན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་ནང་གི་...
བྱང་ཕྱི་རྒྱ་ཏུ་གཟིགས་སྐར་ལ་མཐའ་སྟེན།

149 酥油花《释迦牟尼本生故事》
——剃发出家

མར་ཆོན་ལས་འཕྱོས་པའི་སངས་རྒྱལ་...
བཙལ་ཁྲན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་ནང་གི་...
སངས་རྒྱལ་རབ་ཏུ་བྱུང་ནས་དབུ་མུ་བཅད་པ།

150 酥油花《释迦牟尼本生故事》

——证道

མར་ཆོན་ལས་བཟོས་པའི《སངས་རྒྱལ་...
བཙུན་ལྷན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས》ནང་གི་...
སངས་རྒྱལ་རིག་གནས་ཤིབ་སྐྱོང་གནང་བ་ལ།

151 酥油花《释迦牟尼本生故事》

——说法

མར་ཆོན་ལས་བཟོས་པའི《སངས་རྒྱལ་...
བཙུན་ལྷན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས》ནང་གི་ཆོས་
འཁོར་གྱི་ལོ།

152 酥油花《释迦牟尼本生故事》
——摧服外道

མར་ཚཱ་ལས་བཟོས་པའི་སངས་རྒྱལ་...
བཙམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་ནང་གི་སྐུ་
སྤྱུགས་པ་དང་ཚེ་འཕུལ་འབྲན་ནས་ཡམ་པར་...
མཛད་པ།

153 酥油花《释迦牟尼本生故事》
——降伏妖魔

མར་ཚཱ་ལས་བཟོས་པའི་སངས་རྒྱལ་...
བཙམ་ལྷན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་ནང་གི་...
སངས་རྒྱལ་གྱིས་བདུད་འདུལ་བ།

154 酥油花《释迦牟尼本生故事》

——涅槃

མར་ཆོན་ལས་བཟོས་པའི་(སངས་རྒྱས་...
བཅོམ་ཐུན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་)ནང་གི་སྤྱོད་
སྤྱོད་ལས་འདས་པ།

155 酥油花《释迦牟尼本生故事》

——建塔

མར་ཆོན་ལས་བཟོས་པའི་(སངས་རྒྱས་...
བཅོམ་ཐུན་འདས་ཀྱི་འཁྲུངས་རབས་)ནང་གི་...
སངས་རྒྱས་ཀྱི་སྤྱོད་ལས་འདས་པ།

◁ 156 酥油花松赞干布塑像

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་སྤང་བཙན་གྱི་
པུ་འདྲ་ལྟ།

▷ 157 酥油花盆景——唐僧西天取经

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་གཞིང་ལྗངས་
——ཐང་བཙན་གྱི་མའི་རྒྱལ་པོ།

▽ 158 酥油花盆景——喜鹊踏梅

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་གཞིང་ལྗངས་
——ཕྱ་ཀྱེད་མའི་མའི་ཏྲུ་ལ་བཟང་པ།

▷159 酥油花《文成公主入藏故事》

——辞别长安

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་《ཕུན་ཤིན་ཀྱང་”
ཇ་ཁྲ་ལ་ཡེབས་པ》ཞེས་པའི་ནང་ཁང་མན་ནས་
ཞལ་གྱེས་ཚུལ།

▷160 酥油花《文成公主入藏故事》

——成亲

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་《ཕུན་ཤིན་ཀྱང་”
ཇ་ཁྲ་ལ་ཡེབས་པ》ཞེས་པའི་ནང་གི་གཉིན་སྤྱི་
མངའ་ན།

▷161 酥油花《护法山神》，西藏
地方神祇之一

མར་ཆེན་ལས་བཟོས་པའི་གཞི་བདག་མ་
ཆེན་སྐམས་ར།

162 酥油花仙女弹琴

མར་ཆེན་ལས་འབྲས་པའི་དབྱངས་ཅན་མ།

163 尚未组合的酥油花龙头

མར་ཆེན་ལས་འབྲས་པའི་འབྲུག་མགོ།

164 藏族艺僧正在安排组合人物的布局

དགེ་ལྷན་པས་མར་ཆན་ལས་བཟོས་པའི་
མའི་གཟུགས་བརྟན་གྱི་པ།

165 酥油花藏族儿童

མར་ཆན་ལས་བཟོས་པའི་མི་ཆུང་།

赛多活佛的宝藏 赛多活佛是塔尔寺的高级喇嘛，其先辈历任该寺法台 这是他的方丈室收藏的名贵供物。

གསེར་རྟག་གྲུལ་སྤྱི་མཚན་རྒྱལ། གསེར་རྟག་གྲུལ་ལྷ་རིམ་ཕྱན་
ན་མས་སྤྱ་འབྲུལ་འཕམ་པ་སྤྱིར་གྱི་ཁྱིམ་རྩ་འབྲུགས་ཚུང་ཡོད།
འདྲི་ཚེ་ནི་ཁྱ་ཤར་ནང་གི་མཚན་རྒྱལ་ཡིན།

166 空行佛母像

ནལ་འབྲུར་མ།

167 壁上悬挂的罗汉像

དབང་བཅའ་པའི་ཞལ་ཐང་།

168 室内供奉的佛龕

ལྷ་ཁང་ནང་གི་མཚན་གཤོམ།

	167
166	168

168、170 供奉的密宗佛像时轮金刚及其头部

འཇམ་དཔལ་གྱི་འཁོར་ལོ་ལྷ་མོ་དང་འཇམ་མི་འབྲུག་པཱ་མེད་ཀྱི་འཁོར་ལོ་ལྷ་མོ་

171 第七世赛多活佛（1909—1948
年）遗骨灵塔

གསེར་ཏྲུལ་གྱི་ལྷ་མོ་བུ་པོ་
(1909—1948 年)ལ་གསེར་གྲོལ་

172 赛多活佛供奉的经文刻石
དབུ་མ་རྩ་མཆོད་མ།

174 九间殿供奉的银质法器“曼札”，是信徒心目中宇宙的象征

འཇམ་དབང་ལྷན་གཞིགས་ཁྱེད་ལ་བཞུགས་ཏེ་དཔལ་ལྷན་གྱི་མཆོད་ལ།

塔尔寺保存的文物 寺内收藏着大量的宗教法器和古代文物。有的具有历史价值；有的是精美的工艺品。

ཁྱ་འབྲུམ་བྱམས་པ་སྒྲིབ་ཏུ་མཆོད་པོ་་་་
 རྒྱལ་དང་གནའ་རབས་ཀྱི་རིག་རྒྱལ་མང་
 བོ་བདག་བཟུང་བྱས་ཡོད་པ་དེ་ཆེ་མོ་་་་
 ལྷུས་ཀྱི་དོན་སྤྱོད་ཆེ་ཞིང་འཛིན་ཅུང་གི་ཚུ་
 ཆོད་མཐོ་བོ་ཡོད།

◁ 173 大金瓦殿楼上悬挂的珍珠灯
 ལེའུ་ཁྱེད་ཆེན་མོ་ལྷ་ཉིག་ཡོང་བཟུ།

▷ 175 明宣德年间（1426—1435年）
 制的铜香炉
 ཏུ་མིང་ལྷན་ཏི་ཁྱི་ལ་(1426—1435 ལ་)
 བཟོས་པའི་བངས་ཀྱི་སྒྲིལ་མོ།

176 香炉底部的汉文年款

སྒྲིལ་མོར་གྱི་མཐིལ་ཏུ་བཟོས་པའི་ལྷ་ཉིག་གི་མོ་
 ལམས།

◁177 九间殿供奉的“脚印石”，传说是宗喀巴大师幼年留下的遗迹

འཇམ་དབང་ཀུན་གཟིགས་ལྷ་ཨང་པའི་ཤེ་ཙང་ཁ་པའི་ཞབས་་་
 རྒྱུ། ཟེང་ལྷ་ལ་དེ་ནི་ཤེ་ཙང་ཁ་པའི་ཕྱིས་པའི་དུས་ལྷ་བཞག་གནང་
 བ་རེད།

▽178 密宗殿楼上小佛堂内供奉的宗喀巴大师的母亲的遗骨匣

གསང་ཐུགས་ལྷ་ཁང་ནང་གི་ཤེ་ཙང་ཁ་པའི་མ་ཙུམ་གྱི་གཏུང་རྩྱ།

179 銀塔

清乾隆二十五年（1760）西藏貢
藏傳佛教藝術博物館藏

180	181	182
		183

◁ 180 象牙镂花雕制的汉式宝塔，塔顶又有

藏式圆塔，称为塔上塔

ཐུང་འཁོར་ལྷ་མོ་མཆོད་རྟེན་ཐག་ཐད་དུ་བཅས་ཀྱི་

མཆོད་རྟེན་འཁོར་ལོ་མཆོད་རྟེན་ཉིས་ཅེག

181 珊瑚鼻烟壶

བྱ་ཐུའི་མུ་ཅི།

182 玛瑙鼻烟壶

ཐོས་ཤེལ་གྱི་མུ་ཅི།

183 清咸丰三年（1853年）铸铜香炉

ཅིང་ཀུལ་རབས་ཀྱི་འདྲ་ཕྱང་ཁྱིམ་གསུམ་པ་(1853 ལ)

ལ་ བཟོས་པའི་ཐོས་ཤེལ་ལྷགས་ཀྱི་མ།

藏族医药（一） 生活在青藏高原上的藏族人民，在与疾病作长期的斗争中，积累了丰富的经验。历代藏医在总结提高这些经验的基础上，又不断吸收汉族医药的成果，形成了系统的藏族医药学。远在一千多年前，就出现了玉妥宁玛·云丹贡布等著名的藏医学家；还出现了著名的古代藏医医书——《四部医典》。藏医还保留了不少传统的珍贵验方和医疗实例。

塔尔寺内早就建立了医药学院（藏语称“曼巴扎仓”），在继承和发展藏医、藏药和培养医务人员以及解除藏民疾病痛苦等方面都做出了很多贡献。

[illegible]

藏族医药·二· 藏医在诊断时除了采用望、闻、问、切的方法外,还有“尿诊”、“穿刺放血疗法”、“酥油止血疗法”、“青稞酒治疗外伤疗法”等等具有民族特色而又有相当疗效的治疗方法

麝香、鹿茸、熊胆、鹰胃、冬虫夏草、雪莲和天麻等高原特产药材,是藏族医药对祖国医药最突出的贡献

བོད་རིགས་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྨན་རིག་གཉིས་...
པ)བོད་རིགས་ཀྱི་སྨན་བས་ནད་གཞི་ལྟ་སྐབས་ལྟ་ཉན་...
འདྲི་བཟླ་བཅས་དཔྱད་ཐབས་བཞི་སྟེད་པ་ཕྱད་ད་ཅུང་...
ཆབ་ཉགས་ལ་ལྟ་བ་དང་། གཏར་བ། མར་བྱིས་ཁྲག་
གཅོད་བ། ཆང་གིས་སྒྲ་ཁ་གསོ་བ་བཅས་མི་རིགས་ཀྱི་
སྟེད་ཆོས་ལྟན་ཆིང་ལན་ལྟ་ཆེ་བམི་སྨན་བཅོས་ལྟེད་...
ཐབས་ཀྱང་སྟེད་ཀྱི་ཡོད།

མ་ཅི་དང་། ཁྲག་རྩ། རྩ་མ་མཐུས། ཆོད་ཀྱི་དང་ག་
དབར་ན་དབྱན་འབྲ། གངས་ལྟ་མེ་རྟག་ སྒྲ་ཕྱང་
སྐགས་ས་མཆོད་བྱན་མོང་མ་ཡིན་བའི་སྨན་རྩ་དེ་ཆོ་ནི་...
མེས་བྱལ་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྨན་རིག་ཐད་བོད་...
རིགས་ཀྱི་གསོ་བ་རིག་པ་དང་སྨན་རིག་གི་ལེགས་སྦྱོར་...
མངོན་གསལ་ཆེ་ཤོས་རིག་མིན།

187

188

189

187 老藏医在向年青一代传授医药知识

བོད་རིགས་ཀྱི་སྨན་པ་ཆེན་གྱིས་ཤེད་གིས་སྨན་པ་གཞོན་གྱིས་...
ཤེད་ལ་གསོ་རིག་གི་ཤེས་བྲ་འབྲིང་།

188 调制藏药

བོད་སྨན་སྟར་བ།

189 牧民病愈后向藏医敬献哈达致谢

སྨན་པར་བཀའ་རྟོན་ལེགས་གསོ་ཀྱི་མཇུག་དང་འབྲལ་བ།

190 医药学院内珍藏着大量
有关医药学著作的木刻雕版
ཐུན་པ་གྲུ་ཚང་དུ་གསེང་འདྲེ་པའི་……
པར་ཤིང་མང་པོ་གཅེས་ཉར་བྱས་ཡོད།

191 医药著作的木刻雕版封面花纹
གསེང་པ་རིག་པའི་ཤིང་པར་གྲུ་ཁྱེད་ཀྱང་།

192 悬挂在医药学院内的
“治疗方法根源图”，是藏
医常用的病理学教学图
ཐུན་པ་གྲུ་ཚང་གི་(ཐུན་དཔྱད་རིག་པའི་
ཐོང་འབྲམས་)

193 大金瓦殿内供奉的用金针书写的《甘珠经》

གཞེས་ཐུང་ཆེན་མཆི་ནང་དྲ་མེད་པའི་གཞེས་མིག་གི་(བཀའ་འགྱུར་)

194 印经院收藏的排列整齐的木刻经版

དཔར་ཁང་ནང་གི་པར་ཤིང་།

195 塔尔寺管理委员会主任却西活佛（右）精通佛学，曾在西藏色拉寺学经，取得拉然巴格西学位（相当于佛学博士），是当代有名的佛学学者。并担任中国佛教协会理事

[illegible]

印经院 木版印刷是塔尔寺内重要的文化设施,对发展藏族文化起了推动作用 寺内收藏木刻经版数万件,以宗喀巴大师师徒三人全集、塔尔寺志和塔尔寺寺庙灵异录等著作享有盛名

木版保存完好，印刷机构健全。寺内有雕版、印刷、摺页、包装等各项工序的专业人员，经常为藏区各地印刷书籍。

[illegible]

196 印经院的喇嘛正在刻经
མཛེ་པར་ཁ་སྒྲིལ་བ།

197 用传统方法印刷经文
མཛེ་པར་ཁ་སྒྲིལ་བ།

附录：塔尔寺的寺院组织和宗教活动

塔尔寺是我国藏传佛教格鲁派(黄教)六大丛林之一，座落在我国青海省湟中县鲁沙尔镇，距西宁市西南二十五公里。所谓六大丛林，即西藏的哲蚌寺、色拉寺、甘丹寺、扎什伦布寺，甘肃省的拉卜楞寺和青海的塔尔寺。由于黄教创始人宗喀巴诞生于现在塔尔寺所在地，因此，塔尔寺不仅和宗喀巴具有极密切的关系，并且成为我国藏传佛教在西北地区的一个中心。

塔尔寺原名塔儿寺，得名于寺中金瓦殿内纪念宗喀巴的大银塔。藏语称塔尔寺为“古本”，即十万佛像之意。相传宗喀巴降生时，他的母亲将胎衣埋于今日银塔的基下。后来该地生出一株菩提树，枝叶繁茂，每叶上现出狮子吼佛像一尊。“古本”一词，藏语中通常用以形容数量众多，因此该地通被称为“古本”；寺建成后，也以“古本”为名。可见塔尔寺的历史和宗喀巴的历史是分不开的。

宗喀巴原名贡嘎宁宝，后人尊敬他不愿直呼他的名字，称他宗喀巴。“宗”意为流水，“喀”意为水流，即“流水滴人”的意思。他诞生于元至正十七年(1357年)，父名伦本格，母名香沙阿曲。他小时就很聪明。七岁时他的父母送他到化隆夏琼寺的高僧玛玛俄瑞多杰处出家学经，取经名罗桑扎巴，学习写读经典。十六岁时结伴前往西藏求学，在前藏各教派寺院访师问道二十多年。学问精进，博通显密，著述很多，名声大著，为全藏教徒所推崇。当时正值萨迦派(旧教中的花教派)衰落，各派纷起。一般僧侣不重佛教经典，不守戒律，而习于斯香淫逸和崇尚咒咒，甚至以吞刀吐火来惊世骇俗。宗喀巴立志改革，取诸当派祖师阿底峡的宗旨，兼采各派所长，主张先显后密，重苦修，严戒律，禁止娶妻，使佛教教义又形成一个新体系，名为格鲁派。他的信徒都戴黄帽，以区别于戴红帽的旧教徒，因此也称为黄帽教，就是现在人们所称的黄教。

宗喀巴去西藏后一去不返。他母亲因为年纪老了很多想念他，于是写信并附了一束自己的白发请人带到西藏去，意思是要打动他回家省母的念头。但是宗喀巴为了宗教事业，始终没有回来，只写了一封回信并附上自己的自画像和一尊狮子吼佛像。他母亲接信后，根据他信中的嘱托，就在这里建了一座小塔。到了明嘉靖三十九年(1560年)黄教信徒仁钦宗哲坚参为纪念宗喀巴的诞生地，在塔前建立了一座小寺。起初只有十余僧人，后来逐渐发展到四、五十人。万历五年(1577年)他又建立了一座弥勒佛殿，塑了一尊弥勒佛像，称为“古本香巴”，“香巴”即弥勒佛之意。这可说是塔尔寺正式建寺的开始。万历十一年(1583年)申中旗昂镇从海南仰光寺迎请三世达赖喇嘛索南嘉措来寺。达赖喇嘛当时的寺院主持入宗哲坚参桑布和施主们扩充寺院，寺院僧人各建住所，并于每年正月建立庙会。自此，佛殿逐年增加。由于这座寺院，是先有塔后有寺的，故被称作塔尔寺。

当时寺院附近居住的藏族有六个部落，即西纳族(在今湟中曲拉川)、郭家渡(在今齐家村)、龙本族(在今互助县南台子)、申中旗、西合巴族、梅仰族。他们对寺院的修建贡献了大量的人力物力，例如寺中的护法神殿(小金瓦殿)即为西纳族昂镇班九麻木措主持募化而修建的。

万历三十一年(1603年)四世达赖云丹嘉措从蒙古去西藏，路过塔尔寺，见寺院与民间村庄杂处，僧俗不分，乃任命当时的寺院主持人郭塞尔嘉措，为第一任法台，嘱其分离僧俗，整饬教规。这是塔尔寺有法台的开始。万历四十年(1612年)正月庙会时，建立了“牟尼扎仓”，即显宗学经部门，开始了寺中的讲学制度。崇祯二年(1629年)修建了三十六柱的大经堂，此后得青海蒙、藏土司、千户、百户等屡次布施，寺院更渐次扩充，宗喀巴的纪念塔也由琉璃塔改修成了银塔。清顺治六年(1649年)成立了“居巴扎仓”，即密宗学修部门。康熙五十年(1711年)成立了“曼巴扎仓”，

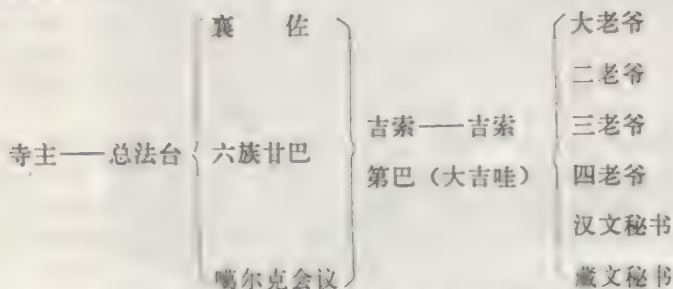
部派学部门。同年，青海蒙古王公额尔德尼布施黄金一千三百两，白银一万两，改修大金瓦殿的屋顶为鎏金铜瓦。乾隆五年（1740年）藏王颇罗鼐布施巨款重修大金瓦殿，并安装了殿脊的金鹿、金轮、金幢等饰物。乾隆四十一年（1776年）建造了寺前的如意宝塔。嘉庆七年（1802年）重修护法神殿，换上鎏金铜瓦，形成了今日的小金瓦殿。嘉庆二十二年（1817年）建立“丁科扎仓”，即天文历算部门。经过几百年的扩建和修建，塔尔寺才逐步形成了今天拥有众多的殿宇、经堂、佛塔和僧舍的庞大的寺院建筑群。

寺院组织

塔尔寺原来的寺院组织可以分为行政组织和宗教组织两种。最高行政负责人为总法台，总揽全寺的教育和行政事务。由本寺推选对教义研究有心得、并有相当社会声望而且经济实力充裕的活佛充任，任期三年，也有连任七、八年甚至十多年的。总法台下设有襄佐一人，协助总法台管理全寺事务，任期一年。经活佛们提出候选人，由六族甘巴等开会决定，任满后仍可连任。总法台下还有六族甘巴，是由六族中每族选出一位代表，但只限六族中的喇嘛当过僧官、翦嗣或吉索第巴的人才有资格。这个机构在全寺会议中有决定各项事务的权力。其下为吉索，即寺院的实际行政机构，称为大吉哇。凡全寺金钱出入、口粮筹措、各种集会饭食的经管、各种殿香火人员的安排、印刷经籍以及对外界的联络等事务，都由这个机构处理。在这个机构中，设有吉索第巴三人，为实际负责管理全寺事务的人，这三个人通常称为大老爷、二老爷、三老爷。他们处理各项事务后要向总法台汇报。大老爷总揽全寺内部事务；二老爷负责对外交涉事务；三老爷负责会计总务。在三位老爷下还有一些人员听其指挥。老爷的任期为三年，由一般当过僧官而办事能力强的喇嘛中连任。辞职或期满连任，都由总法台决定。吉索中除三位老爷外，还有一位管杂务的人通称四老爷。另有汉文秘书一人，藏文秘书二人。

全寺的重要事务，由总法台主持，并由襄佐、大僧官、大老爷加上六族甘巴等十人组成的额尔克会议讨论决定。

行政组织系统表

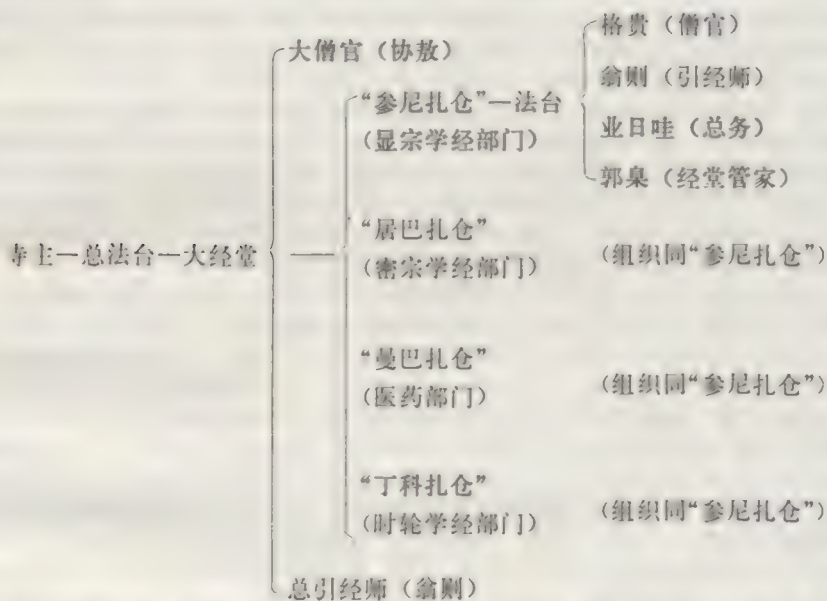

塔尔寺的宗教教育的总负责人也是总法台。其下是大经堂（磋清），大经堂中设总督察员（协敖）一人，即大僧官，负责维持全寺纪律，指导全寺喇嘛的生活和学习，并检查喇嘛的犯戒行为。在举行大庙会时，他也要巡查维持秩序。大僧官下有身体魁梧的属员四人，称为小僧官，扛着作为大僧官标志的四楞铁棒，在寺内巡行，所以也称为铁棒喇嘛。这是六族甘巴从全寺喇嘛中挑选出有地位、办事比较公正的人担任，经总法台批准，任期一年。大经堂中还有总引经师（翦嗣）一人，负责在大经堂中领头诵经，总引经师由熟悉各项经典的念诵仪式和声音洪亮的喇嘛，经挑选后担任，任期三年。

大经堂下还有四个学经部门：（一）显宗学经部门，即“参尼扎仓”，是研究显宗教义的学经部门，也是全寺成立最早、规模最大的学经部门；（二）密宗学经部门，即“居巴扎仓”，是研究密宗教义的学经部门；（三）时轮学经部门，即“丁科扎仓”，是研究天文、历算、占卜等的学经部门；（四）医药部门，即“曼巴扎仓”，是专门研究医学、制药技术的部门。每一学经部门都有法台（堪布）一人，由各派部门活佛中推选，任期三年。负责各派部门一切行政教育事务。显宗学经部门的法台需由总法台兼任。法台下有督察员（格贵）一人，引经师（翦嗣）一人，总务（业日哇）一

人，任期都是三年。每一经堂中都有郭臬管理经堂的打扫、添油等杂务。並且哇和郭臬以下，还有若干服务人员。大经堂是四个学经部门的全体喇嘛集会念经的场所，也是显宗学经部门的经堂。

宗教组织系统表

塔尔寺的喇嘛剃度出家后，在寺院内的宗教教徒生活以及学经方法，都有相当严格的制度和规定。小孩在五、六岁时（连来僧人也有二三十岁的），可以到寺院作喇嘛。到寺院以后，先要剃发表示出家。在寺院内随其师父在一起生活，师父多半是叔伯等亲戚。由师父教给字母拼音和简单的经文，如“坚卜卓”（皈依颂）、“卓玛”（救度母赞）等，到十岁左右要受沙弥戒，就算正式当了喇嘛，加入寺院组织，每天到经堂念经。按规定到二十岁左右还要受比丘戒，执行释迦佛所定的二百五十三条戒律。这些受戒的手续连“转世”的活佛也必须履行。受过比丘戒的喇嘛，所受戒律的束缚更为严格。不过寺院中一生没有受过比丘戒的喇嘛也很多，作了正式喇嘛后，便可以依照师父的意见或自己志愿加入任何一个学经部门学经。

喇嘛入显宗学经部门的最多，显宗学经部门分五大部：（一）因明学；（二）般若学；（三）中观学；（四）俱舍学；（五）戒律学。塔尔寺的学制把因明分为五个班级，般若也为五个班级，中观为两个班级，俱舍为一个班级，戒律为一个班级，一共十五个班级。每级一年，要十五年学完。每班有一个“额尔本”（班长）领导学经，学经的方法，不是集体上课，而是每天照所规定的时间，在自己所拜的经师家里听讲。听讲后接到喇嘛院和同级的喇嘛讨论和讲辩。讲辩时要作出拍手或其它手势以加强其语气。不论讲辩哪一部经典都是依据因明学（逻辑学）的格式互相辩驳。这种讲辩既能帮助记忆，又能深入钻研，是一种较好的学经方法。

塔尔寺的各学经部门都把一年分为七个阶段，一般是一个月为一个阶段。正月二十五日（农历，下同此）到二月二十四日为春季前阶段，藏语称“普曲庆莫”；三月初三日到四月初二日为春季后阶段，叫“普曲普玛”；四月二十五日到五月二十四日为夏季阶段，叫“雅尔曲”；六月十五日到七月底一个半月为坐夏阶段，叫“雅尔索”；八月十五日到九月十日为秋季阶段，叫“端曲”；十月初一日到十五日半个月为中等阶段，叫“尼尔曲”；十一月初五日到腊月初四日为冬季阶段，叫“衰曲”。如果遇到闰年则在闰月里加中等阶段十五天，称为闰月阶段，叫“达拉曲要”。这些阶段统称为“曲

族。幼时在塔尔、德庆两寺学经，咸丰末年曾赴北京，后返青海，因西宁地方不宁，乃在黄河南德庆等寺继续学习五大部及密宗教义。同治十三年（1874年）又赴北京，并在蒙古各地传法，曾任多伦诺尔等寺掌印喇嘛。光绪五年（1879年）返青海，后任塔尔寺总法台，提倡学习，来自济学，重订塔尔寺寺制规则，重修佛殿数处。卸任后，于德庆寺及罗多吉扎囊提赛康等地修佛。光绪二十八年（1902年）卒。赛赤在塔尔寺的地位仅次于阿嘉。常住寺院为贵德德庆寺，在青海及东蒙有直属的寺院数处。

朝藏呼图克图（也译为却藏）

朝藏呼图克图是青海外呼图克图之一。第一世名南结环爵尔，于明万历六年（1578年）生于青海多隆沟的却藏村。曾在西藏哲蚌寺“果莽扎仓”学显宗、下密宗学经部门学密宗，为当时西藏著名格西之一。当时甘肃河州扎藏韩土司派人前往西藏，请求回世达赖喇嘛去游学，后来他应聘去河州。韩土司建了一座寺院让他主持。以后，又到青海、蒙古等地专事修行，深得当时能达洋的儿子实免兄弟的敬重。康熙三年（1630年）起任塔尔寺总法台八年。康熙十二年（1639年）起任佑宁寺法台十年。在任期内整饬学风，不遗余力。有著述数种。清顺治七年（1650年）卒。第二世名格桑丹白坚参，生于顺治九年（1652年），曾在塔尔寺的显宗和密宗学经部门学经，后赴西藏学经。返青海后，任塔尔寺密宗学经部门法台。康熙十九年（1680年）被封为呼图克图。康熙三十五年（1696年）起连任塔尔寺总法台十七年。在任期内提倡学习，整饬戒律，兴修扩建殿堂，成绩显著。康熙六十一年（1722年）七世达赖住持塔尔寺时，被聘为经师。雍正元年（1723年）因参与青海罗卜藏丹津的反清活动，被清军处死，年七十一岁。第三世名阿旺图丹旺秀，雍正三年（1725年）生于佑宁寺附近的恰记沟。乾隆七年（1742年）前往西藏求学，在哲蚌寺的“果莽扎仓”学经。并在七世达赖和当时的“甘丹堪巴”阿旺图丹旺秀处所受密法，深得七世达赖的器重，给予“河西图诺门汗”封号。乾隆十三年（1748年）返青海，任佑宁寺法台。乾隆十七年至二十七年（1752—1762年）、四十二年至四十五年（1777—1780年）曾两次出任塔尔寺总法台，建树颇多。第四世名格桑图丹达结，生于乾隆六十年（1795年），卒于咸丰十一年（1861年）。第五世名格桑图丹些珠尼玛，生于咸丰九年（1859年），曾赴西藏学经，返青海后又随郭莽喇嘛所受密法，并在大通、互助两县传授佛教教义，深受藏、蒙、土族信徒信仰。

赛多呼图克图

赛多呼图克图是青海外呼图克图之一，是塔尔寺地位较高的喇嘛。明万历时，土族高僧阿旺威勒加曾随三世达赖去蒙古。三世达赖回藏后，又随四世达赖到西藏，把平生化尊的赛多布施拉萨小昭寺，作为盖屋顶金瓦之用。金顶修成后，四世达赖给以“赛多诺门伊塘”名号。藏语“赛多”，即金顶的意思。他后来又到青海、蒙古，深得能达汗子孙敬重。图始汗平定青海后，其子格青巴图尔又拜他为师，听受佛教教义多年。八十五岁卒，是为第一世。第二世名格桑威勒南结，清顺治元年（1644年）生于河州扎藏，曾赴西藏哲蚌寺学经。取得学位后，返青海传教。康熙二十一年（1682年）卒。第三世名阿旺丹白坚参，康熙二十二年（1683年）生于青海蒙族，十二岁时入藏学经，因水土不服返青。后入塔尔寺显宗学经部门学经，取得第一届“多仁巴”学位。雍正十年（1732年）又赴西藏，在各寺广行布施。乾隆十一年（1746年）起任塔尔寺总法台四年，曾重修大金瓦殿屋顶，为寺院置备佛像及法物颇多。乾隆二十六年（1761年）卒。第四世不详。第五世名耶喜图丹旺秀，乾隆五十一年（1786年）生于青海湖附近的吉隆。十五岁入塔尔寺显宗学经部门学经，嘉庆九年（1804年）去西藏，入哲蚌寺“果莽扎仓”学经九年。嘉庆十八年（1813年）考取三大寺“拉然巴格西”学位。回青海后，任广惠寺法台及塔尔寺密宗学经部门堪布。嘉庆二十五年（1820年）任塔尔寺总法台，在任期内曾创建时轮学经部门，及倡刻宗喀巴师徒三人全集。道光十九年（1839年）卒。第六世名格桑曲称嘉错，道光二十五年（1845年）生，曾在塔尔寺显宗学经部门学经，对经典、文学都颇有修养。同治五年（1866年）任塔尔寺密宗学经部门法台。卸任后，赴黄河南德庆末一带传教化缘。自同治十年（1871年）起，连任塔尔寺总法台十三年。他对整顿寺规和修缮佛殿很有成绩。光绪九年（1883年）赴蒙古、北京等地传教，光绪十七年（1891年）任更珠寺法台。卸任后，因塔尔寺专事著述，并续修塔尔寺志。晚年喜饮酒。光绪三十四年（1908年）十三世达赖来寺，赞其不守戒律，遂引起塔尔寺内哄。他不得不避居寺外静养，当年去世。赛多在塔尔寺的地位仅次于阿嘉、赛赤。深得蒙族信徒信仰。

（马育祥等执笔）

[illegible]

ཆོས་ལུགས་སྤྱི་བ་གཞི་རེད་མིག

དགེ་བཤེས།

དབྱ་མཐད།

གཉེར་པ།

དཀོན་གཉེར།

དཔོན་བདག་—ཁི་ཅེན་—ཚེགས་ཅེན་

(2) 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100. 101. 102. 103. 104. 105. 106. 107. 108. 109. 110. 111. 112. 113. 114. 115. 116. 117. 118. 119. 120. 121. 122. 123. 124. 125. 126. 127. 128. 129. 130. 131. 132. 133. 134. 135. 136. 137. 138. 139. 140. 141. 142. 143. 144. 145. 146. 147. 148. 149. 150. 151. 152. 153. 154. 155. 156. 157. 158. 159. 160. 161. 162. 163. 164. 165. 166. 167. 168. 169. 170. 171. 172. 173. 174. 175. 176. 177. 178. 179. 180. 181. 182. 183. 184. 185. 186. 187. 188. 189. 190. 191. 192. 193. 194. 195. 196. 197. 198. 199. 200. 201. 202. 203. 204. 205. 206. 207. 208. 209. 210. 211. 212. 213. 214. 215. 216. 217. 218. 219. 220. 221. 222. 223. 224. 225. 226. 227. 228. 229. 230. 231. 232. 233. 234. 235. 236. 237. 238. 239. 240. 241. 242. 243. 244. 245. 246. 247. 248. 249. 250. 251. 252. 253. 254. 255. 256. 257. 258. 259. 260. 261. 262. 263. 264. 265. 266. 267. 268. 269. 270. 271. 272. 273. 274. 275. 276. 277. 278. 279. 280. 281. 282. 283. 284. 285. 286. 287. 288. 289. 290. 291. 292. 293. 294. 295. 296. 297. 298. 299. 300. 301. 302. 303. 304. 305. 306. 307. 308. 309. 310. 311. 312. 313. 314. 315. 316. 317. 318. 319. 320. 321. 322. 323. 324. 325. 326. 327. 328. 329. 330. 331. 332. 333. 334. 335. 336. 337. 338. 339. 340. 341. 342. 343. 344. 345. 346. 347. 348. 349. 350. 351. 352. 353. 354. 355. 356. 357. 358. 359. 360. 361. 362. 363. 364. 365. 366. 367. 368. 369. 370. 371. 372. 373. 374. 375. 376. 377. 378. 379. 380. 381. 382. 383. 384. 385. 386. 387. 388. 389. 390. 391. 392. 393. 394. 395. 396. 397. 398. 399. 400. 401. 402. 403. 404. 405. 406. 407. 408. 409. 410. 411. 412. 413. 414. 415. 416. 417. 418. 419. 420. 421. 422. 423. 424. 425. 426. 427. 428. 429. 430. 431. 432. 433. 434. 435. 436. 437. 438. 439. 440. 441. 442. 443. 444. 445. 446. 447. 448. 449. 450. 451. 452. 453. 454. 455. 456. 457. 458. 459. 460. 461. 462. 463. 464. 465. 466. 467. 468. 469. 470. 471. 472. 473. 474. 475. 476. 477. 478. 479. 480. 481. 482. 483. 484. 485. 486. 487. 488. 489. 490. 491. 492. 493. 494. 495. 496. 497. 498. 499. 500. 501. 502. 503. 504. 505. 506. 507. 508. 509. 510. 511. 512. 513. 514. 515. 516. 517. 518. 519. 520. 521. 522. 523. 524. 525. 526. 527. 528. 529. 530. 531. 532. 533. 534. 535. 536. 537. 538. 539. 540. 541. 542. 543. 544. 545. 546. 547. 548. 549. 550. 551. 552. 553. 554. 555. 556. 557. 558. 559. 560. 561. 562. 563. 564. 565. 566. 567. 568. 569. 570. 571. 572. 573. 574. 575. 576. 577. 578. 579. 580. 581. 582. 583. 584. 585. 586. 587. 588. 589. 590. 591. 592. 593. 594. 595. 596. 597. 598. 599. 600. 601. 602. 603. 604. 605. 606. 607. 608. 609. 610. 611. 612. 613. 614. 615. 616. 617. 618. 619. 620. 621. 622. 623. 624. 625. 626. 627. 628. 629. 630. 631. 632. 633. 634. 635. 636. 637. 638. 639. 640. 641. 642. 643. 644. 645. 646. 647. 648. 649. 650. 651. 652. 653. 654. 655. 656. 657. 658. 659. 660. 661. 662. 663. 664. 665. 666. 667. 668. 669. 670. 671. 672. 673. 674. 675. 676. 677. 678. 679. 680. 681. 682. 683. 684. 685. 686. 687. 688. 689. 690. 691. 692. 693. 694. 695. 696. 697. 698. 699. 700. 701. 702. 703. 704. 705. 706. 707. 708. 709. 710. 711. 712. 713. 714. 715. 716. 717. 718. 719. 720. 721. 722. 723. 724. 725. 726. 727. 728. 729. 730. 731. 732. 733. 734. 735. 736. 737. 738. 739. 740. 741. 742. 743. 744. 745. 746. 747. 748. 749. 750. 751. 752. 753. 754. 755. 756. 757. 758. 759. 760. 761. 762. 763. 764. 765. 766. 767. 768. 769. 770. 771. 772. 773. 774. 775. 776. 777. 778. 779. 780. 781. 782. 783. 784. 785. 786. 787. 788. 789. 790. 791. 792. 793. 794. 795. 796. 797. 798. 799. 800. 801. 802. 803. 804. 805. 806. 807. 808. 809. 810. 811. 812. 813. 814. 815. 816. 817. 818. 819. 820. 821. 822. 823. 824. 825. 826. 827. 828. 829. 830. 831. 832. 833. 834. 835. 836. 837. 838. 839. 840.

ཡུན་པ་ལྷ་ཅན་། — (ཁོང་མཆོད་པ་)

དུས་འཁོར་གྱི་ཆང་། — (གོང་མཆོངས་)

ཆོག་ས་ཆེན་དབུ་མཛད་།

一、二、三、四、五、六、七、八、九、十、十一、十二、十三、十四、十五、十六、十七、十八、十九、二十、二十一、二十二、二十三、二十四、二十五、二十六、二十七、二十八、二十九、三十、三十一、三十二、三十三、三十四、三十五、三十六、三十七、三十八、三十九、四十、四十一、四十二、四十三、四十四、四十五、四十六、四十七、四十八、四十九、五十、五十一、五十二、五十三、五十四、五十五、五十六、五十七、五十八、五十九、六十、六十一、六十二、六十三、六十四、六十五、六十六、六十七、六十八、六十九、七十、七十一、七十二、七十三、七十四、七十五、七十六、七十七、七十八、七十九、八十、八十一、八十二、八十三、八十四、八十五、八十六、八十七、八十八、八十九、九十、九十一、九十二、九十三、九十四、九十五、九十六、九十七、九十八、九十九、一百。

ॐ श्रीगुरुः ॐ नमो भगवते वासुदेवाय ॐ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ १०८ ॥

[illegible]

[illegible][illegible]

མཆ་མདུན་ལྟེན་མོ།

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

[illegible][illegible]

(མ་ཕུད་ཞང་སྐུ་སྐྱེ་གིས་)

后 记

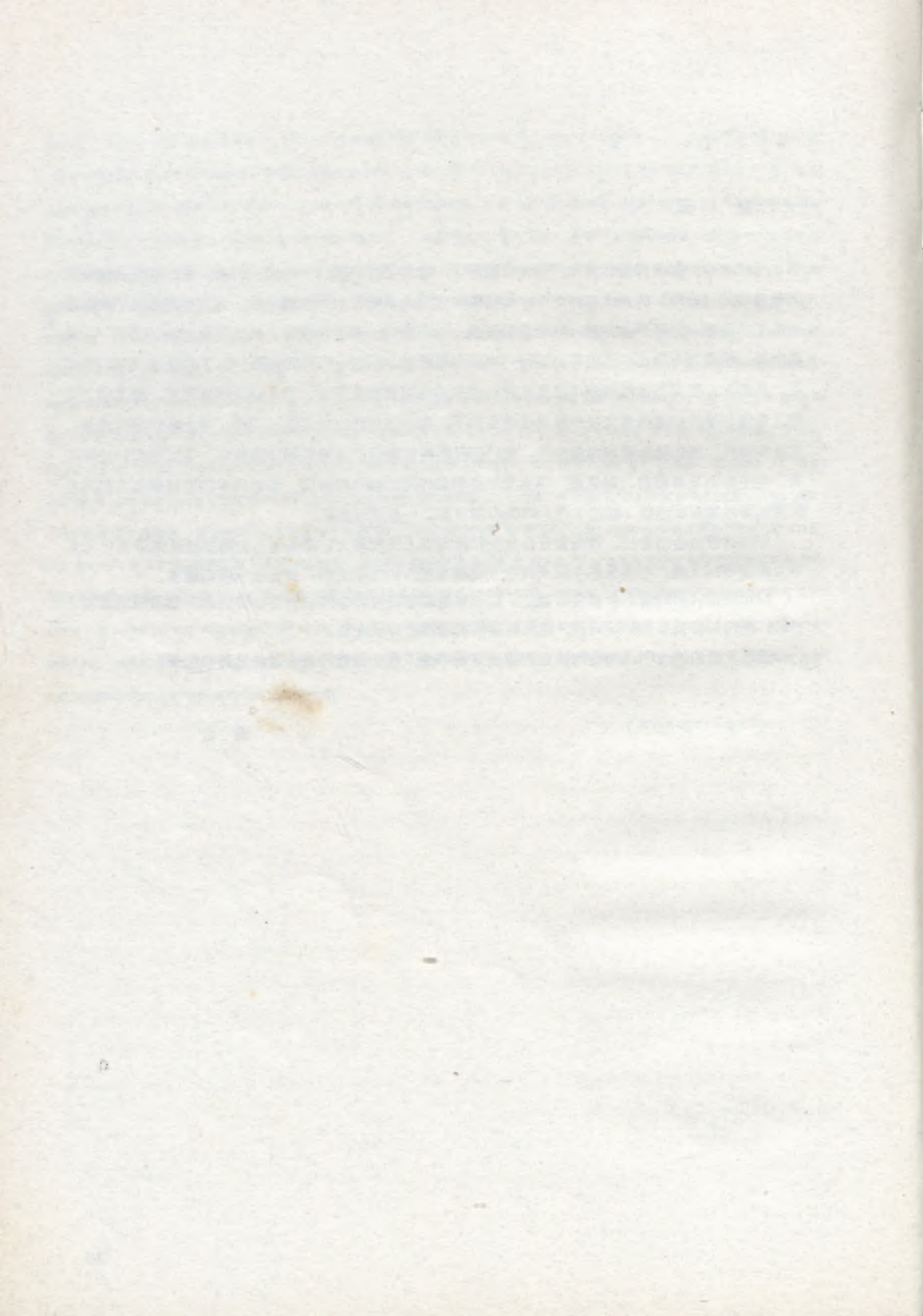
《塔尔寺》彩色画册终于和广大读者见面了，这是使我们感到十分高兴的事。塔尔寺是我国藏传佛教格鲁派（黄教）的六大丛林之一，是格鲁派创始人宗喀巴大师的诞生地。寺院建筑融合了藏汉两族的艺术风格，布局严谨完整，殿堂金碧辉煌，寺中壁画、堆绣和酥油花被誉为塔尔寺“三绝”，驰名中外。但是迄今为止，还没有出版过一本较为系统地介绍这一名刹的画册。为了弥补这方面的不足，几年来，我们在青海省湟中县文化局、塔尔寺寺院管理委员会、塔尔寺文物保管所、青海省文化局、青海日报社和青海藏文报社等单位的支持下，着手进行和完成了这一工作，对此我们深表感谢。从收集资料、采访摄影直到编辑成书，我们还得到前青海省文化局副局长戴锐军、省文物管理处敏守基、赵生琛以及李应甫、刘崇进、蔡大光和张朝玺等同志的热情帮助。塔尔寺寺院管理委员会却西主任对画册的编辑和出版，倾注了极大的关心和支持，一并表示谢意。

中国佛教协会副会长、青海省分会会长和青海省人民代表大会常务委员会副主任夏茸朵布在百忙中为画册审阅文稿，中央民族学院副教授王尧撰写图片的文字说明，特此表示深切谢意。

特别需要说明的是，班禅额尔德尼·却吉坚赞副委员长和中国佛教协会会长赵朴初为画册题写了书名；赵朴初会长并为画册题诗。这无疑给画册增添了许多光彩。

限于我们的水平，画册的缺点和错误定所不免，恳切地期待着读者的批评和指正。

编 者

གྲུང་གོ་སངས་རྒྱལ་ཆོས་ལུགས་མཐུན་ཆོག་གས་ཀྱི་ཆོག་མཁན་གཞིན་པ་མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆོན་ལམ་ལག་མཐུན་ཆོག་གས་ཀྱི་ཆོག་མཁན་...
 གཞོ། མཆོ་སྤྱན་ཞིང་ཆོན་མི་དཔལ་པ་འཕྱུག་མི་ཆོག་མཁན་ཆོན་ཀྱི་རྒྱན་ལས་ལྷ་ཡོན་རྒྱན་ཁང་གི་གྲུང་དེན་གཞིན་པ་ཞུམ་པ་གྲུང་དྲུང་
 བོས་མང་དུ་ཤེལ་ལ་མ་འདྲོས་པར་འཆུན་དེ་པ་ཀྱི་ཙུང་མཇུག་པ་གཤམ་ཆོལ་གནང་བ་དྲང་། གྲུང་དྲུང་མི་དཔལ་སྤྱོད་པ་ཞུན་མཇུག་
 ཅེས་ཀྱང་གཞིན་པ་ཡང་གནོད་ནས་འཆུན་དེ་པ་ཀྱི་མོག་གསལ་འགྲང་ཙུང་འཁྱི་མང་དུ་གྲུང་པས། ལྷོད་ཐག་པ་ནས་ཐུགས་སེམ་ཅི་བྱ་
 གྱུ་ཡིན།

[illegible]

21

装帧设计： 彭华士、仇德虎

藏文翻译： 旺久、王世镇

责任编辑： 沈百昌

བརྟན་དེབ་ཀྱི་བཅོ་ལྔ་པ་ལོག་མཁན་། ཡུང་རྩ་རྩི་དང་ཆིན་ཏེ་རྩུ་གཉིས།
ཐད་ལིག་རྩ་ལྔ་པ་ལོག་མཁན་། དབང་ཕྱག་དང་། འཕྲིན་ལས། ལང་རྩི་གྲན་བཅས།
ཙམ་སྤྲིག་འགན་འཁུར་བ་། ཟིན་ལེ་ཁང་།

塔 尔 寺

李志武 刘励中编

刘励中摄影

文 物 出 版 社 出 版

(北京五四大街29号)

文物出版社印刷厂制版印刷

新华书店北京发行所发行

1982年11月第1版第1次印刷

787×1092 1/16开 印张：10½

统一书号：11068·1098 定价：15元